

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI

KLASİK ARKEOLOJİ BİLİM DALI

**BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP
ROMA DÖNEMİ PIŞMIŞ TOPRAK KANDİL**

MENDERES ÖZGÜR OSKAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

DOÇ.DR. MEHMET TEKOC AK

KONYA-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Menderes Özgür OSKAY
	Numarası	144203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tezin Adı	BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP ROMA DÖNEMİ PİŞMİŞ TOPRAK KANDİL

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Menderes Özgür OSKAY
Öğrencinin imzası
(İmza)

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu

Öğrencinin	Adı Soyadı	Menderes Özgür OSKAY
	Numarası	144203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Mehmet TEKOCAK
	Tezin Adı	BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP ROMA DÖNEMİ PİŞMİŞ TOPRAK KANDİL

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP ROMA DÖNEMİ PİŞMİŞ TOPRAK KANDİL başlıklı bu çalışma 27/06/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman/Üye	İmza
Doç.Dr. Mehmet TEKOCAK	Danışman	
Prof.Dr. Ertekin M. DOKSANALTI	Üye	
Dr.Öğr.Üyesi Mevlüt ELİÜŞÜK	Üye	

ÖNSÖZ

Bu çalışmaya Bursa Arkeoloji Müzesi envanterinde kayıtlı olan eserlerden bir grup pişmiş toprak kandil konu edilmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde MÖ 1.yüzyılın 2.yarısı ile MS 6.yüzyıl arasındaki süreci kapsadığı belirlenen eserlerin kataloglama işlemi tamamlanarak tipolojik benzerlikler neticesinde tarihleme işlemi gerçekleştirilmiştir.

Pişmiş toprak kandiller ile ilgili çalışmamı gerçekleştirmemde bana yardımlarını esirgemeyen ve yıllardır meslek hayatımda yol gösteren değerli tez danışmanım Doç.Dr. Mehmet TEKOCAK hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Bursa Arkeoloji Müzesi'nden Arkeolog Ebru DUMLUPINAR'a gerekli izinlerin sağlanması, çalışma öncesinde, çalışma süresince yardımları ve paylaştığı tecrübeleri, gösterdiği misafirperverlik için teşekkür ederim. Bursa Arkeoloji Müzesi çalışanlarına resmi yazışmalarda ve müze çalışmaları esnasında gösterdikleri ilgi, yardım ve misafirperverlik adına teşekkür ederim.

Müze çalışması esnasında teknik çizimlerin tamamlanmasında yardımlarını esirgemeyen Arkeolog Nevzat KARACA'ya ve teknik çizimlerin dijital ortama aktarılmasını sağlayan Uzman Arkeolog Merve ÇAKIR'a teşekkür ederim.

Son olarak, hayatımın hiçbir döneminde maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen değerli aileme teşekkürü borç bilirim.

Konya, 2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Menderes Özgür OSKAY
	Numarası	144203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Mehmet TEKOCAK
	Tezin Adı	BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN BİR GRUP ROMA DÖNEMİ PIŞMIŞ TOPRAK KANDİL

ÖZET

Antik Dönem'de insanın aydınlanma gereksinimini sağladığı en önemli materyallerden biri kandil, Tarihsel süreçte her daim gelişim ve değişim içerisinde olmuştur. Kullanım yeri ve amacı çeşitlilik gösteren kandiller, kazılarda azımsanamayacak düzeyde ele geçen bir buluntu çeşitidir.

Bursa Arkeoloji Müzesi deposunda yer alan kandillerden 41 adedi bu çalışmaya konu edilmiştir. Söz konusu kandiller kendi içerisinde tipolojik özelliklerine göre 10 grupta incelenmiştir. Bu çalışmada yer alan en erken döneme ait kandil örneği MÖ 1.yüzyıl 2.yarisına tarihlenmektedir. En geç döneme tarihlenen kandil ise MS 6.yüzyıla aittir.

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Menderes Özgür OSKAY
	Numarası	144203012002
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Arkeoloji Anabilim Dalı/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı
	Programı	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
	Tez Danışmanı	Doç.Dr.Mehmet TEKOCAK
	Tezin İngilizce Adı	A GROUP OF ROMAN PERIOD TERRACOTTA LAMPS IN THE BURSA ARCHAEOLOGY MUSEUM

ABSTRACT

In ancient times, one of the most important materials that provided the human need for enlightenment, oil lamp has always been in development and change in the historical process. Oil lamps, whose use and purpose are varied, are a kind of finds that cannot be neglected during excavations.

41 of the oil lamps in the depot of the Bursa Archaeological Museum were the subject of this study. These oil lamps were examined in 10 groups according to their typological characteristics. In this study, the earliest oil lamp sample in the BC. It is dated to the second half of the 1st century. Oil lamp dated to the latest period AD. It belongs to sixth century.

İÇİNDEKİLER

Bilimsel Etik Sayfası	i
Yüksek Lisans Tezi Kabul Formu.....	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA	vii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Amaç	1
1.2. Materyal ve Yöntem.....	1
2. BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ.....	2
3. PİŞMİŞ TOPRAK KANDİLLER	3
3.1. Kandilin Tanımı	3
3.2. Kandilin Bölümleri.....	3
3.3. Kandilin Üretim Teknikleri.....	4
3.4. Kandilin Tarihsel Gelişimi	6
4. BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN PİŞMİŞ TOPRAK KANDİLLER	9
4.1. Tip 1 (Howland Tip 53)	9
4.2. Tip 2 (Loeschcke Tip I – Broneer Tip XXII).....	9
4.3. Tip 3 (Loeschcke Tip IV).....	10
4.4. Tip 4 (Loeschcke Tip V)	10
4.5. Tip 5 (Loeschcke Tip VIII)	11
4.6. Tip 6 (Broneer Tip XXVIII)	12
4.7. Tip 7 (Loeschcke Tip VI).....	12
4.8. Tip 8 (Broneer Tip XXVII).....	13
4.9. Tip 9 (Broneer Tip XXIX)	13
4.10. Tip 10	13
5. DEĞERLENDİRME – SONUÇ	14
6. KATALOG.....	17
TABLolar.....	58
LEVHALAR.....	60

KISALTMALAR VE BİBLİYOGRAFYA

- Bailey 1963 : D.M. Bailey, Greek and Roman Pottery Lamps, London.
- Bailey 1972 : D.M. Bailey, Greek and Roman Pottery Lamps, Oxford.
- Bailey 1975 : D.M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum I. Greek, Hellenistic and Early Roman Pottery Lamps, London.
- Bailey 1980 : D.M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum II, Roman Lamps made in Italy, London.
- Bailey 1988 : D.M. Bailey, A Catalogue of the Lamps in the British Museum III, Roman Provincial Lamps, London.
- Bailey 1997 : D.M. Bailey, Roman Pottery Lamps, Pottery in the Making World Ceramic Traditions, (ed.I.Freestone – D.Gaimster), London.
- Barın 1995 : G. Barın, Aydın ve Milet Müzesi'ndeki Üzeri Kabartmalı Hellenistik-Roma Dönemi Kandiller, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Broneer 1930 : O. Broneer, Terracotta Lamps, Corinth Vol. IV, Part.II, Cambridge.
- Bovon 1966 : A.Bovon, Lampes d'Argos, école Française d'Athènes Etudes Péloponnésienne V, Paris.
- Çokay 1996 : S. Çokay, Antik Çağda Aydınlatma Araçları ve Perge Pişmiş Toprak Kandilleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Çokay 2000 : S. Çokay, Antik Çağda Aydınlatma Araçları, Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları, İstanbul.
- Deneauve 1969 : J. Deneauve, Lampes de Carthage, Paris, 1969.
- Dobbins 1977 : J.J. Dobbins, Terracotta of Roman Province of Syria, Vol. I – II, 1977.
- Er 2017 : Y. Er, Klasik Arkeoloji Sözlüğü, İstanbul.
- Forbes 1958 : R.J. Forbes, Studies in Ancient Technology, Cilt: VI, Leiden, 119-183.

- Fremersdorf 1928 : F. Fremersdorf, Römische Bildlampen, Leipzig, 1928.
- Goethert – : Von K. Goethert-Polaschek, Katalog der Römischen Lampen
Polaschek 1985 ders Rhemischen Landesmuseums Trier, Mainz.
- Goldman - Jones : H.Goldman – F.F. Jones, “The Lamps”, Excavations at
1950 Gözlükule, Tarsus – The Hellenistic and Roman Periods, (ed. H.Goldman), New Jersey, 84-134.
- Günay – Tuluk : G. Günay-Tuluk, Ionia Bölgesi’nde Hellenistik Dönem
1996 Kandiller, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.
- Güngör 2011 : E. Güngör, “Metropolis’te Bulunan Roma Dönemi
Kandilleri”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2011.
- Gürbüzer 2006 : M. Gürbüzer, Idyma’daki Hellenistik Dönem Oda Mezarı,
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla.
- Hanoue 1970 : R. Hanoune, “Lampes Graviscae”, Mel. d’archéologie et
d’histoire, 82, 1970, s.237 – 262.
- Hayes 1980 : J.W. Hayes, Ancient Lamps in the Royal Ontario Museum I,
Greek and Roman Clay Lamps, Toronto.
- Heimerl 2001 : A.Heimerl, Die Römischen Lampen aus Pergamon: Vom
Begin der Kaiserzeit bis zum Ende des 4. Jhs.n.chr.,
Deutsches Archäologisches Institut, Berlin.
- Howland 1958 : R.M. Howland, Greek Lamps and Their Survivals, The
Athenian Agora Vol. IV, Princeton.
- Kara 2014 : Y.Kara, Ephesos Yamaç Evler 1 ve 2’den Kalıp Yapımı
Kandil Örnekler, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Kassab-Tezgör – : D. Kassab- Tezgör – T. Sezer, İstanbul Arkeoloji Müzeleri
Sezer 1995 Pişmiş Toprak Kandiller Kataloğu, Cilt:1, Protohistorik,
Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönemler, Varia Anatolica
VI/2, İstanbul.
- Kılıçoğlu vd. : S. Kılıçoğlu – N.Araz – H.Devrim, “Kandil”, Meydan
1992 Larousse, C.10, Sabah Gazetesi Yayınları, İstanbul, 1992,
453.

- Kınal 1960 : F. Kınal, "Kaunos Adak Lambaları", Belleten, XXXIII-130, 151-159.
- Ladstätter 2005 : S. Ladstätter, Keramik XIV, Hanghouse 2in Ephesos, Die Wohneinheit 4, Baubefund, Ausstattung, Funde, F,E, Band VII/6, 2005.
- Leibundgut 1977 : A.Leibundgut, Die Römischen Lampen in der Schweiz, Eine Kùltür und Handelsgeschichtliche Studie, Bern.
- Loeschcke 1919 : S. Loeschcke, Lampen Aus Vindonissa, Ein Beitrag zur Geshiche von Vindonissa und des Antiken Beleuchtungswesens, Zürich.
- Menzel 1969 : H. Menzel, Antike Lampen in Römisch-Germanischen Zentralmuseum zu Mainz, Germany.
- Metin 2012 : H. Metin, Kibyra Kandilleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Miltner 1929 : F. Miltner, "Das Cömeterium der Sieben Schlöfer", Forschungen inEphesos IV-2, Baden, 96,227.
- Oziol – Pouilloux 1969 : T.Oziol – J.Pouilloux, "Les Lampes", Salamine de Chypre I, Paris.
- Oziol 1977 : T. Oziol, Les Lampes Du Musée de Chypre, Salamine de Chypre VII, Paris.
- Öztürk 2003 : N. Öztürk, Kzykos Kandilleri, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum.
- Pastutmaz 2001 : D. Pastutmaz, 1988-1998 Yılları Arasında Bulunan Knidos Kandilleri, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya.
- Perlzweig 1961 : J. Perlzweig, The Athenian Agora VII, Lamps of the Roman Period, First to Seven Century After Christ, Princeton, 1961.
- Ponisch 1961 : M. Ponish, Les Lampes Romanies En Terre Cuite De La Mauréntanie Tingitane, Rabat.
- Radt 1986 : W. Radt, "Lampen und Beleuchtung in der Antike", Antike Welt 17, Heft 1, 40-58.
- Saltuk 1990 : S. Saltuk, Arkeoloji Sözlüğü, İstanbul.

- Shear 1922 : T.L. Shear, “Sixth Preliminary Report on the American Excavations at Sardes in Asia Minor”, American Journal of Archaeology Vol.26 No.4, 1922, 389 – 409.
- Scheibler 1976 : I.Scheibler, Griechische Lampen, Kerameikos, Ergebnisse der Ausgrabungen, Band XI, Berlin.
- Szentléleky 1969 : T. Szentleky, Ancient Lamps Monumenta Antiquitatis Hunarica I, Budapest.
- Şahin 2008 : G.K. Şahin, Assos Arkaik, Klasik ve Hellenistik Dönem Kandilleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale.
- Walters 2014 : H.B. Walters, Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum, Londra.
- <http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR-94260/bursa-arkeoloji-muzesi.html> (Erişim Tarihi: 01.06.2019)

KISALTMALAR

AJA	:	American Journal of Archaeology
Bkz.	:	Bakınız.
cm.	:	Santimetre
Fig.	:	Figür.
GÇ	:	Gövde Çapı
KÇ	:	Kaide Çapı
Kat. No.	:	Katalog Numarası
Lev.	:	Levha
MÖ	:	Milattan Önce
MS	:	Milattan Sonra
Y	:	Yükseklik

1. GİRİŞ

1.1.Amaç

Bu çalışmada; Bursa Arkeoloji Müzesi envanterine kayıtlı Roma Dönemi kandillerinden çalışmaya konu edinilen kısmının kataloglama işleminin gerçekleştirilmesini sağlamak ve bir tipoloji oluşturmak amaçlanmıştır. Kandillere dair geçmişte pek çok bilimsel çalışma gerçekleştirilmiş olup günümüzde de halen sıklıkla çalışılan bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Kazılarda da sıklıkla karşılaşılan bir buluntu olan kandillerin yorumlanması hususunda kullanılan bilimsel verilere katkıda bulunmak açısından bu çalışma gerçekleştirilmektedir.

1.2.Materyal ve Yöntem

Bursa Arkeoloji Müzesi'nin envanterine kaydedilen pişmiş toprak kandil örneklerinin bir bölümü bu çalışmaya konu edilmiştir.

İlk kısımda kandillerin tanımı, yapımında kullanılan metotlar ve tarihsel gelişim süreci hakkında bilgiler aktarılmıştır.

İkinci kısımda çalışmaya konu edinilen kandillerin kataloglama işlemi gerçekleştirilmiştir. Burada söz konusu eserlerin müze envanter bilgileri, fiziki durumu ve özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Değerlendirme – Sonuç olarak adlandırılan üçüncü kısımda; yapılan literatür taraması sonucunda tarihlendirme ve tipoloji oluşturma işlemleri gerçekleştirilmiştir. Bilimsel veriler ışığında analogik tetkiki tamamlanan eserler tüm bu işlemler neticesinde kendi içerisinde sınıflandırılmıştır. Bu bağlamda birbiriyle ilişkilendirilen 10 tip kandil; “Tip 1, 2, 3, ... , 10” (Howland Tip 53, Loeschcke Tip I, Loeschcke Tip IV, Loeschcke Tip VIII, Broneer Tip 28, Broneer Tip 27, Loeschcke Tip VI, Broneer Tip 29, Broneer Tip 33) başlıkları dâhilinde incelenmiştir.

Kandillerin fotoğraflı belgeleme ve gerçek ölçekli çizim işlemleri tamamlanmıştır. Sonraki aşamada Adobe Illustrator programı aracılığıyla bu çizimler dijital ortama aktarılmıştır. Bunların yanında fotoğraf ve dijital çizimlerin bilgisayar destekli ortamda düzenlemeleri yapılarak tez için kullanıma uygun hale getirilmiştir.

2. BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ

Bursa Arkeoloji Müzesi, ilk etapta Bursa Müzesi olarak 19 Ağustos 1902 tarihinde, o dönem Milli Eğitim Müdürü görevini yürüten Azmi Bey tarafından sarf edilen çabalar neticesinde Müze-i Hümayun Umum Müdürlüğü'ne ait bir birim olarak kurulmuş bir müzedir. 1930 yılına gelindiğinde Müze Müdürlüğü sıfatı verilerek Yeşil Medrese olarak adlandırılan yapıya taşınmıştır. 1972 yılına gelindiğinde, Kültürpark olarak adlandırılan alan içinde müze için yeni bir yapı inşa edilmiştir ve müzedeki “Arkeoloji Salonu” buraya taşınmıştır. Onarım ve yenileme çalışmaları kapsamında bir süre kapalı kalan müze, 2013 yılında yeniden hizmete açılmıştır¹.

¹ <http://www.bursakulturturizm.gov.tr/TR-94260/bursa-arkeoloji-muzesi.html> (Erişim Tarihi: 01.06.2019)

3. PİŞMİŞ TOPRAK KANDİLLER

3.1.Kandilin Tanımı

Antik dönemden itibaren kullanım gören temel aydınlatma araçlarından biridir kandil². Bu, kolayca taşınabilen ve ebatça küçük bir gereçtir. İçerisine konan sıvı ya da katı haldeki yakıtın bir fitil ile alevlendirilmesiyle aydınlatma sağlanmaktadır³.

Aydınlatmada temel gereç olmasından ötürü antik dönemde sıklıkla kullanım görmüştür. Bu sebeple arkeolojik araştırmalarda ve kazı çalışmalarında sıklıkla karşılaşılan bir buluntu çeşididir. Başlıca kullanım alanlarına; ev veya kamu binalarının aydınlatma işlevi, dini ritüel/eğlence gibi faaliyetler ya da adak eşyası olarak kullanımı örnek gösterilebilir⁴.

3.2.Kandilin Bölümleri

Kandilin bulunmasıyla birlikte tarihsel süreçte gerek ihtiyaçlar, gerekse estetik kaygı gibi durumlara bağlı olarak söz konusu gerecin formunda yapısal değişim gözlenmiştir. Bu değişimler insanın yaşam standardında görülen değişimle birlikte teknik bilginin de gelişimine doğrudan bağlıdır. Bunlara ek olarak ilk etapta aydınlatma amacıyla kullanılan kandiller, formunda yapılan değişimle birlikte işlevsellik kazanmıştır.

Zaman içerisinde üretim amacına bağlı olarak farklı işlevde kısımlar eklenmiş olsa da kandili temel anlamda beş bölüme ayırmak mümkündür. Bunlar; Infundibulum/Gövde⁵, Discus⁶, Nostrum/Burun⁷, Ansa/Kulp⁸, Margo/Omuz⁹ olarak adlandırılan bölümlerdir¹⁰. Bunlara ek olarak dönemsel olarak farklılık gösteren ve

² Grekçe’de Lykhnos, Latince’de Lucarna/Lychnus, Farsça’da Şamdan, Arapça’da Kindil denilmektedir. Şahin 2008, 6.

³ Saltuk 1990, 90, Er 2017, 203.

⁴ Er 2017, 203, Walters 1914, 13.

⁵ Kılıçoğlu vd. 1992, 453, Walters 1914, 13.

⁶ Er 2017, 203, Walters 1914, 13.

⁷ Kılıçoğlu vd. 1992, 453, Walters 1914, 13.

⁸ Er 2017, 31, Walters 1914, 13.

⁹ Çokay 2000, 12, Walters 1914, 13.

¹⁰ Çokay 2000, 12, Walters 1914, 13.

çeşitli eklentilerle işlevsellik kazandırılan kaide kısmı¹¹, kandilin gövdesinde yer alan ve hem taşınabilirlik adına kolaylık sağlamak hem de dekoratif unsur olarak yerleştirilen tutamak¹² ve kulakçık¹³ gibi bölümler de görülmektedir.

Kandilin doldurma deliği içerisine yerleştirilen yağ ve burun kısmına yerleştirilen fitilin ateşlenmesiyle aydınlatma işlemi gerçekleştirilmektedir¹⁴. Bunun yanında fitilin kalınlığı ile yanma süresi ters orantılıdır¹⁵. Söz konusu fitili oluşturulduğu hammaddelere bazı bitki çeşitlerinin yanı sıra keten, papirüs, kükürt ya da Hindistan cevizi örnek gösterilebilir¹⁶.

3.3.Kandilin Üretim Teknikleri

Pişmiş toprak kandillerin yapı taşı kildir. Kilin renk ve niteliği coğrafi konum itibariyle değişmektedir¹⁷. Kilin içerisinde, nemi tutarak pişirme ve soğuma işlemlerinde görülen hızlı ısı değişkenliği sebebiyle oluşan çatlakları engelleyen kireç parçacıkları ve kile parıltılı suret ve bağdaştırıcı nitelik kazandıran mika parçacıkları bulunmaktadır¹⁸.

Pişmiş toprak kandillere dair ilk veriler, bunlara ait öncüllerin el yordamıyla biçimlendirilmiş olduklarını göstermektedir. İlk etapta bu kandillerde görsel nitelikten ziyade işlevsellik elzem bir husustu. Bu bağlamda yayvan tabak formulu, kulplu ya da kabaca oluşturulan buruna sahip örnekler olarak üretilmişlerdir¹⁹.

El yordamıyla biçimlendirilmiş olan kandillerde üst bölgenin açık bırakılmasının yanında fitilin yerleştirileceği bölge de çift taraflı sıkıştırılıp içbükey

¹¹ Bu kısım; konveks, konkav, dairesel ya da doğrusal gibi farklı türlerde üretilmiştir. Kassab-Tezgör – Sezer 1995, 20.

¹² Howland 1958, 72.

¹³ Bu kısım; kandilin gövdesinin orta kısmına ya da her iki yanına simetrik biçimde yerleştirilmektedir. Şahin 2008, 11.

¹⁴ Radt 1986, 45.

¹⁵ Şahin 2008, 11.

¹⁶ Walters 1914, 14, Çokay 2000, 18.

¹⁷ Walters 1914, 16.

¹⁸ Pastutmaz 2001, 6-7.

¹⁹ Öztürk 2003, 27.

bir form kazandırılarak kaba bir burun görünümü oluşturulmuştur. Lakin fitil ile yağın fazla iç içe olmasıyla bu tip kandillerden yeterince verim elde edilememiştir²⁰.

Elde biçimlendirilen kandillere dair erken örnekler MÖ 3000 – 2700 yılları arasına tekabül eden Erken Tunç Çağı'nda²¹, Mezopotamya'da karşılaşıldığına dair görüş bildirilmektedir²². Daha sonra Levant ve Attika bölgelerinde sığ kâse biçimli kandillere rastlanmıştır²³. Bunların yanında Atina'da elde üretilen kandiller de mevcut olmakla birlikte kapsamlı bir kullanım söz konusu değildir²⁴. Çark üretiminin görülmesinin akabinde M. 6. yüzyılın üçüncü çeyreğine kadar elde ve çarkta üretim kandiller birlikte görülmektedir. Daha sonra da çark üretimi tek başına kullanılmıştır²⁵.

Çark üretimi kandillerin ilk olarak Orta Tunç Çağı'nda ortaya çıktığı bilinmektedir²⁶. Sığ formlu kâse görünümündeki kandillerin çark üretimi öncül tipleri; yassı kâse biçiminde, yan kısımlarından kısmen içbükey form kazandırılması ve ağız kısmının çift yönlü sıkıştırılmasıyla oluşturulmuştur²⁷. Çarkta üretilen kandillerin Antik Yunan'da en yoğun görüldüğü aralık MÖ 5 – 3. yüzyıl olarak belirtilmektedir²⁸.

Bu teknikte üretilen kandiller, çarktan tel vb. bir materyal yardımıyla ayrılmaktadır. Söz konusu kesim işlemi esnasında kandilin altında ayrılma işlemi esnasında kullanılan aletin sürtünmesiyle oluşan halka formlu izler görülmektedir²⁹. Kandillerde görülen bu tip izler, üretim biçimi hakkında bize somut delil sunmaktadır. Çark üretim biçiminde kandilin burun ve kulp kısmı, gövdenin oluşturulmasının akabinde eklenmektedir³⁰.

²⁰ Barın 1995, 12.

²¹ Bkz. Kılıçoğlu vd. 1992, 439.

²² Kassab-Tezgör – Sezer 1995, 27, Kımal 1960, 155.

²³ Howland 1958, 7.

²⁴ Bailey 1972, 13.

²⁵ Howland 1958, 5.

²⁶ Çokay 1996, 13.

²⁷ Bailey 1972, 13.

²⁸ Gürbüzer 2006, 44.

²⁹ Çokay 1996, 13.

³⁰ Çokay 1996, 13.

Kandillerin üretim sürecinde kullanılan bir diğer metot kalıpta şekillendirilmedi³¹. Söz konusu metotla üretimi gerçekleştirilen pişmiş toprağın primitif örneklerine MÖ 6. yüzyılın ortasına tekabül eden süreçte, Yunanistan dolaylarında görülmüştür. Lakin bu metot ile üretilen kandil örneklerine MÖ 3. yüzyıl itibariyle rastlanmıştır³².

Kalıpta üretime geçiş süreci MÖ 3. yüzyıl ikinci yarısı itibariyle görülmektedir³³. Bu süreçle birlikte kandil üzerinde çeşitli betimlemelerle oluşturulan süsleme unsurları görülmeye başlanmıştır³⁴. Bu sürecin ilk örneklerine MÖ 150 dolaylarında Kıbrıs ve Kuzey Afrika civarında rastlanmıştır³⁵. Yine bu dönemle birlikte kandil imalatı gerçekleştirilen yerlerde, ürünün üzerinde zanaatkârın adına dair çeşitli simgeler yer almaya başlamıştır³⁶.

Kandil imalatında sanayileşmenin başlangıcıyla birlikte mevcut kalıp yöntemi yetersiz kalmıştır³⁷. Bununla birlikte hâlihazırda kullanılan kalıpların yanında alçıdan yapılmış kalıp kullanımı görülmeye başlanmıştır³⁸.

Kandillerin üretiminde kullanılan temel malzeme Roma Dönemi'ne gelindiğinde bronz ve demir olarak da karşımıza çıkmaktadır³⁹. Metal üretim kandilin yapım aşamasının zahmetli oluşu ve diğer malzemelere nazaran daha sağlam olmalarından ötürü daha çok varlıklı kişilerin kullanımına hizmet etmiştir⁴⁰.

3.4.Kandilin Tarihsel Gelişimi

Uzmanlar tarafından yürütülen çalışmalar neticesinde Avrupa'da yer alan Paleolitik Döneme ait yerleşim birimlerinde taştan yapıldığı anlaşılan kandiller ele geçmiştir⁴¹. Neolitik Döneme gelindiğindeyse deniz kabuğundan yapılmış,

³¹ Bailey 1963, 13.

³² Bailey 1975, 13.

³³ Pastutmaz 2001, 5.

³⁴ Walters 1914, 406.

³⁵ Walters 1914, 21.

³⁶ Günay-Tuluk 1996, 17.

³⁷ Radt 1986, 48.

³⁸ Bailey 1963, 14.

³⁹ Menzel 1969, 89,107.

⁴⁰ Bailey 1963, 11.

⁴¹ Forbes 1958, 123.

kandillerin ilkel bir türü olarak nitelendirilen hacimli kap formlarının olduğu belirtilmektedir⁴².

Arkaik Dönem’de köprülü burun ve askı delikli olarak adlandırılan kandil tiplerine geçiş görülmektedir⁴³. Arkaik dönem kandillerinde önceki dönem örneklerine nazaran üst kısmı daha kapalı formda üretilmiştir⁴⁴. Bunun yanında yağ haznesinin kapasitesi de gövde derinleştirilerek artırılmıştır. Ionia Bölgesi’nde üretilen köprülü burun kandiller MÖ 7. yüzyıl ikinci yarısında Atina’daki kişiler tarafından ithal edilmiştir⁴⁵.

Klasik dönemde kandillerin burun kısımları, gövdeden baş kısma doğru giderek daralan ve uçta oval form kazandırılmış biçimdedir⁴⁶. Lakin MÖ 4. yüzyıl sonu itibariyle bu formun değiştiği ve uç kısmının genişlediği görülmektedir. MÖ 4. yüzyıldan 3. yüzyıla geçiş döneminde görülmeye başlanan çift dışbükey gövde formu, Klasik Dönem örneklerinde sıklıkla karşılaşılan oval formlu gövde kısmının yerini almıştır⁴⁷. Bu durumun nihayetinde de keskin lagynoid görünüş elde edilmiştir⁴⁸. Bu dönemde çarkta üretimi tamamlanan kandile nostrum ve ansa bölümleri eklenmektedir⁴⁹. MÖ 2. yüzyılda burun formlarında değişim gözlenmektedir. Bu dönemde ok ucu ve çapa formları, burun kısmında kullanılan modelleme bakımından popüler konumdadır⁵⁰.

Roma Dönemi olarak belirtilen tarih, imparatorluk sınırları dâhilinde olan, MÖ 1. yüzyıl ve sonrasını kapsayan süreçtir⁵¹. Ancak Roma Dönemi’nde sanat eserleri vb. unsurlarda görülen özelliklerin, imparatorluk sınırları içerisinde görülen geniş ihracat ağı sebebiyle Yunanistan’da üretilen çeşitli mallar üzerinde etkili

⁴² Çokay 2000, 9.

⁴³ Kassab-Tezgör – Sezer 1995, 40.

⁴⁴ Pastutmaz 2001, 5.

⁴⁵ Bailey 1975, 29.

⁴⁶ Şahin 2008, 22.

⁴⁷ Pastutmaz 2001, 5.

⁴⁸ Scheibler 1976, 113.

⁴⁹ Pastutmaz 2001, 5.

⁵⁰ Pastutmaz 2001, 5.

⁵¹ Broneer 1930, 8.

olduğu görülmektedir. Bu sebeple Helenistik kandiller ile Roma Dönemi kandilleri arasında keskin bir Şekilde ayrılmayan üslup olduğu sylenebilir⁵².

Yine de Roma Dönemi'nde, M 1.yüzyıl ile MS 1.yüzyıl arasında geçen dönem itibariyle kandil formlarında yeniliklere rastlanmaktadır⁵³. Söz konusu kandilin nostrum kısmında oval veya köŐeli olarak biçimlendirme tercih edilirken⁵⁴ kenarlarında ise volüt betimlemeleri mevcuttur⁵⁵. Ayrıca kandillerin formları, önceki dönemle benzeŐmekle beraber gövde daha derin ve daha yuvarlak bir profile sahip olmuştur.⁵⁶ Bunun yanında margo bölümü daha dar bırakılıp, bilhassa üst bölgeler süsleme unsurlarına alan yaratmak amacıyla daha yzeyssel oluŐturulmuŐtur⁵⁷. MS 1.yüzyılın ortalarına doğru kandil formlarına yenileri eklenmiŐtir. Bunlar gövde kısmı çökük ve diskoid bir görünüŐe sahip kandillerdir⁵⁸. Bununla birlikte kandil üzerindeki süsleme unsurlarında da çeşitlilik görülmektedir. Ayrıca kabartma betimlemeler de görülmeye baŐlanmıŐtır⁵⁹.

MS 2.yüzyıl itibariyle kandilin burun kısmında deđiŐiklikler görülmektedir. Burun kısmı yarım daire formulu ya da kalp formunda oluŐturulmaya baŐlanmıŐtır⁶⁰. Hristiyan inancına ait bezeme unsurları MS 5.yüzyıl itibariyle görülmeye baŐlanmıŐtır ve zamanla kullanımı yaygınlaŐmıŐtır⁶¹.

⁵² Broneer 1930, 8.

⁵³ okay 2000, 11.

⁵⁴ Broneer 1930, 8.

⁵⁵ okay 2000, 11, Bailey 1997, 164.

⁵⁶ Broneer 1930, 70.

⁵⁷ Radt 1986, 52.

⁵⁸ Pastutmaz 2001, 6.

⁵⁹ okay 2000, 11.

⁶⁰ Walters 1914, 142 – 181.

⁶¹ Bailey 1963, 20 – 21.

4. BURSA ARKEOLOJİ MÜZESİ'NDE BULUNAN PİŞMİŞ TOPRAK KANDİLLER

4.1. Tip 1 (Howland Tip 53⁶²)

Çalışma kapsamında incelenen eserlerden 1 tanesi bu gruba dâhil edilmiştir (Kat.No.1). Söz konusu eser, oval gövde formuna sahiptir. Omuz kısmı geniş bırakılmıştır. Kulp, geniş bir formda oluşturulmuştur ve omuz üzerine dikey vaziyette yerleştirilmiştir. Bu eser, temel form özellikleri bakımından Howland Tip 53⁶³ ile benzerlik göstermektedir. Bahsi geçen eserin, tipolojik incelemeler neticesinde; MÖ 1.yüzyılın 2.yarisına tarihlenmesi uygun düşmektedir.

4.2. Tip 2 (Loeschcke Tip I⁶⁴ – Broneer Tip XXII⁶⁵)

Bu gruba dâhil edilen 3 eser bulunmaktadır (Kat.No.2-3-4). Bunlardan birincisi, 2 no'lu kandildir (Kat.No.2). Bu kandil, oval gövde yapısına sahiptir. Burun kısmı ok ucu olarak tabir edilen şekilde oluşturulmuştur. Loeschcke bu tip burunlar Tip I⁶⁶ içerisine dâhil etmektedir. Broneer ise bu kandil formunu Tip 22⁶⁷ başlığı altında incelemiştir ve MS 1.yüzyıla tarihlendirmiştir.⁶⁸. Buradan yola çıkarak 2 no'lu kandilin de Loeschcke Tip IA⁶⁹ ile eşleştiği tespit edilmiştir. Benzer örneklerle karşılaştırıldığında, söz konusu kandilin MS 1.yüzyılın ilk yarısına ait olması muhtemeldir.

Tip 2 formuna dâhil edilen diğer iki eser, 3 ve 4 no'lu katalogda belirtilen kandillerdir (Kat.No.3-4). Bu kandiller, tipolojik incelemeler neticesinde Loeschcke Tip IC⁷⁰ formuna dâhil edilmiştir. Broneer, bu tip kandillerin Augustus Dönemi ile birlikte ortaya çıktığından, ancak Tiberius Dönemi ile yaygınlaştığından bahsetmektedir⁷¹. Ayrıca Broneer, bu tip kandilleri Tip 22⁷² olarak adlandırmıştır ve

⁶² Howland 1958, 193 – 194.

⁶³ Howland 1958, 193 – 194.

⁶⁴ Loeschcke 1919, 24 – 25.

⁶⁵ Broneer 1930, 76 – 78.

⁶⁶ Loeschcke 1919, 24 – 25.

⁶⁷ Broneer 1930, 76 – 78.

⁶⁸ Broneer 1930, 77 – 78.

⁶⁹ Loeschcke 1919, 25.

⁷⁰ Loeschcke 1919, 25.

⁷¹ Broneer 1930, 78.

⁷² Broneer 1930, 76 – 77.

MS 1.yüzyıla ait olduklarını belirtmektedir⁷³. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar neticesinde kandilin MS 1.yüzyılın ortasına tarihlenmesi mümkündür.

4.3. Tip 3 (Loeschcke Tip IV⁷⁴)

Tip 3 başlığı altında 7 adet kandil incelenmiştir (Kat.No.5-6-7-8-9-10-11). Bu gruptaki kandillerin burun kısımları gövdeden öne doğru uzayarak “U” formunu almaktadır. Loeschcke, bu tip kandilleri Tip IV⁷⁵ formuna dâhil etmiştir.

5 no’lu kandilin tipolojik incelemeleri neticesinde Loeschcke Tip IV⁷⁶ formuna dâhil edilmiştir. Analoji çalışmalarında elde edilen verilerden yola çıkarak söz konusu kandilin MS 1.yüzyıl ortasına tarihlenmesi uygun görülmektedir.

Tip 3 başlığında incelenen kandillerden 6, 7, 8, 9, 10 no’lu eserler de yine form özelliklerine göre benzerlerinden elde edilen veriler ışığında MS 1.yüzyılın 2.yarisına tarihlenmektedir. 11 no’lu kandil gövdeden çözümlenerek öne doğru uzayan “U” formlu burun yapısına sahiptir. Daha geç dönem kandillerin burun kısımlarında görülen kanal yapısı burada henüz oluşmamıştır. Benzer örnekler⁷⁷ ışığında, bu eseri MS 1.yüzyılın 2.yarisı ile 2.yüzyılın ilk yarısına tarihlemek mümkündür.

4.4. Tip 4 (Loeschcke Tip V⁷⁸)

Bu grupta tek eser yer almaktadır (Kat.No.12). Oval gövde formuna sahiptir ve burun gövdeden öne doğru uzamıştır. Burun üzerinde gövdeyle birleşen çift taraflı volüt, kabartma olarak işlendiği görülmektedir. Bu tip kandiller, Loeschcke tarafından Tip V⁷⁹ olarak adlandırılmıştır. Bu kandilin benzeri olan Baliey’in Q3033 ve Q3035 kandilleri⁸⁰ incelendiğinde, 12 no’lu kandilin de MS 1.yüzyılın sonu ile 2.yüzyılın başı aralığına tarihlendiği anlaşılmaktadır.

⁷³ Broneer 1930, 78.

⁷⁴ Loeschcke 1919, 27 – 28.

⁷⁵ Loeschcke 1919, 27 – 28.

⁷⁶ Loeschcke 1919, 27 – 28.

⁷⁷ Öztürk 2003, 140, 66, Lev.22a; Kara 2014, ek83, 78.

⁷⁸ Loeschcke 1919, 40 – 44.

⁷⁹ Loeschcke 1919, 40 – 44.

⁸⁰ Bailey 1988, 375, Q3033, Q3035.

4.5. Tip 5 (Loeschcke Tip VIII⁸¹)

Bu grupta 18 kandil yer almaktadır (Kat.No.13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31). Kandillerin tamamı Loeschcke Tip VIII⁸² formuna aittir. Burada incelenen kandillerin tümü oval gövde formuna sahiptir ve burun kısımları gövdeden öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Burun formları bakımından ise farklı tipler görülmektedir.

Bu gruptaki kandiller içerisinde 16, 19 ve 30 no'lu örnekler Ephesos A1⁸³ burun formuna sahiptir. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar neticesinde 16 no'lu kandil M.S. 1.yüzyılın 2.yarısı ile 2.yüzyılın ilk yarısına, 19 no'lu kandil M.S. 2.yüzyıla ve 30 no'lu kandil ise MS Geç 2.yüzyıl ile Erken 3.yüzyıla tarihlenmektedir.

Kat.No.14, 17, 23, 24, 29 olan eserler Ephesos A2⁸⁴ formuna aittir. 14 no'lu eser benzer örnekler incelendiğinde MS 1.yüzyılın 2.yarısına tarihlenmektedir. 17 no'lu eser M.S.80 – 120 yılları arasına aittir. 23 ve 24 no'lu eserler MS 2.yüzyıla tarihlenirken; 29 no'lu kandil de MS 2.yüzyıl sonu ile 3.yüzyıl başına tarihlenmektedir.

Bu grupta yer alan kandillerden Ephesos B3⁸⁵ burun formuna sahip tek örnek 27 no'lu eserdir. Bu eser MS 2.yüzyılın 2.yarısına tarihlenmektedir.

Ephesos C⁸⁶ formuna ait bu grupta tek eser bulunmaktadır (Kat.No.26). Bu eserin stil kritik incelemesi yapıldığında MS 2.yüzyılın 2.yarısına tarihlenmektedir.

Bunlardan 13 ve 25 no'lu kandil örneklerinde Ephesos D1⁸⁷ formu görülmektedir. Benzer örnekler ışığında 13 no'lu kandil MS 1.yüzyılın 2.yarısına tarihlenmektedir. 25 no'lu kandil ise MS 2.yüzyılın 2.yarısına tarihlenmektedir.

⁸¹ Loeschcke 1919, 49.

⁸² Loeschcke 1919, 49.

⁸³ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁸⁴ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁸⁵ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁸⁶ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁸⁷ Bailey 1988, 369, fig.161.

Ephesos D2⁸⁸burun tipine sahip 18, 20, 21, 31 no'lu kandillerin benzer örneklerle yapılan karşılaştırma neticesinde 18, 20 ve 21 no'lu örnekler MS 2.yüzyıla tarihlenirken; 31 no'lu kandil MS 2.yüzyılın ikinci yarısı ile 3.yüzyılın başı aralığına tarihlenmektedir.

Bu grupta son olarak Ephesos E⁸⁹ tipi burun görülmektedir. Bu tipte buruna sahip iki örnek bulunmaktadır. Bunlar; 15 ve 28 no'lu eserlerdir. Söz konusu eserlerin benzer örneklerle aralarındaki ilişki değerlendirilmiş olup bu bağlamda 15 no'lu eser MS 1.yüzyılın ikinci yarısına, 28 no'lu eser MS 2.yüzyılın 2.yarisına tarihlenmektedir.

4.6.Tip 6 (Broneer Tip XXVIII⁹⁰)

Bu grupta 6 kandil örneği incelenmiştir. Bunlar, 22, 33, 34, 35, 37, 38 no'lu kandillerdir. Broneer bu kandilleri Tip XXVIII⁹¹ olarak incelemektedir. MS 2.yüzyıl sonu itibariyle başladığını, 3 ve 4.yüzyıllar boyunca da varlığını sürdürdüğünü belirtmektedir⁹². Bu gruptaki en erken örnek 22 no'lu kandildir. Benzer örneklerle yapılan incelemede MS 2.yüzyıla tarihlenmektedir. 34, 35 ve 37 katalog numaralı kandiller MS 2.yüzyılın sonu ile 3.yüzyılın başına tarihlenmektedir. Bu grupta incelenen en geç tarihli örnek ise 33 ve 38 no'lu kandillerdir. Bu kandiller MS 3.yüzyıla tarihlenmektedir.

4.7.Tip 7 (Loeschcke Tip VI⁹³)

Tip 7 dâhilinde tek örnek incelenmiştir (Kat.No.36). Loeschcke bu tip kandillerin M.S. 1.yüzyılın 2. Yarısından itibaren görüldüğünden bahsetmektedir⁹⁴. Bu kandilin form özellikleri yapılan incelemelerde daha geç dönem örneklerle eşleşmiştir. Bu sebeple MS 2.yüzyıl sonu ile 3.yüzyıl başı aralığında tarihlenmesi uygundur.

⁸⁸ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁸⁹ Bailey 1988, 369, fig.161.

⁹⁰ Broneer 1930, 102 – 114.

⁹¹ Broneer 1930, 102 – 114.

⁹² Broneer 1930, 102.

⁹³ Loeschcke 1919, 45.

⁹⁴ Loeschcke 1919, 45.

4.8. Tip 8 (Broneer Tip XXVII⁹⁵)

Bu başlık altında sadece 32 katalog numaralı kandil yer almaktadır. Broneer, bu forma sahip kandilleri genel itibariyle Tip XXVII⁹⁶ olarak adlandırmıştır. Benzer örnekler incelenerek yapılan karşılaştırmada bu eser MS 200 – 250 yıllarına tarihlenmektedir.

4.9. Tip 9 (Broneer Tip XXIX⁹⁷)

Bu gruba dâhil edilen iki örneğimiz mevcuttur. Bunlar 40 ve 41 no'lu eserlerdir. Broneer, bu tip kandilleri XXIX⁹⁸ formu içerisinde ele almıştır. 40 no'lu eserin benzeri Kibyra kazılarında açığa çıkarılmıştır ve MS 5.yüzyıla tarihlenmiştir⁹⁹. Bu doğrultuda incelenen eserin de MS 5. yüzyıla tarihlenmesi mümkün olmaktadır.

Bailey, 41 no'lu esere oldukça benzeyen bir kandil örneğini MS 500-600 yıllarına tarihlenmektedir¹⁰⁰. Bu bakımdan eser MS 6. yüzyıla tarihlenmektedir.

4.10. Tip 10

İncelen son kandil örneği 39 katalog numaralı eserdir. Bu eser belirli bir form grubuna dâhil edilememiştir. Tipolojik incelemeler neticesinde bu eser MS 3.yüzyıl sonu ile 4.yüzyıl başına tarihlenmektedir.

⁹⁵ Broneer 1930, 90.

⁹⁶ Broneer 1930, 90.

⁹⁷ Broneer 1930, 114 – 116.

⁹⁸ Broneer 1930, 114 – 116.

⁹⁹ Metin 2012, 444, 328.

¹⁰⁰ Bailey 1988, 382, Q3110.

5. DEĞERLENDİRME – SONUÇ

Bursa Arkeoloji Müzesi'nde Bulunan Roma Dönemi Pişmiş Toprak Kandiller konulu tez çalışması kapsamında, müze deposunda muhafaza edilen kandillerden 41 adedi form özellikleri bakımından incelenmiştir (Tablo 1). Bahsi geçen malzemelerin, müzeye geliş biçimi gibi etkenler neticesinde üretim atölyeleri hakkında herhangi bir yorum yapılması mümkün olmamaktadır. Bu sebeple kandillerin tarihlenmesinde benzer örneklerle karşılaştırma yapılarak sonuca ulaşmaya çalışılmıştır. Kandiller bezemeli ve bezemesiz olarak çeşitli örneklerden oluşmaktadır. Bu çalışmadaki kandillerin çoğunlukla MS 2.yüzyıla tarihlendiği görülmektedir. Çalışma konusu kapsamında en erken dönem kandili MÖ 1.yüzyıl 2.yarisına, en geç döneme ait kandil ise MS 6.yüzyıl dolaylarına tarihlenmektedir (Tablo 2). Bu çalışma kapsamındaki kandiller, tipolojik özellikleri temel alınarak 10 grupta incelenmiştir. Bu gruplar Tip 1,2... şeklinde isimlendirilmiştir.

Burada incelenen eserlerin form özelliklerine göre ayrıştırılması neticesinde oluşturulan ilk grup Tip 1'dir. Bu gruba tek eser dâhil edilmiştir (Kat.No.1). Bu eser temel form özellikleri bakımından Howland Tip 53¹⁰¹ ile benzerlik göstermektedir. Bahsi geçen kandilin MÖ 1.yüzyılın 2.yarisına tarihlenmesi uygundur.

Tip 2 içerisinde 3 eser bulunmaktadır (Kat.No.2-3-4). Bunlardan ilki 2 no'lu katalogda yer alan kandildir (Kat.No.2). Bu kandilin Loeschcke Tip IA¹⁰² grubuna ilişkili olduğu belirlenmiştir. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmada söz konusu kandilin MS 1.yüzyılın ilk yarısına ait olduğu belirlenmiştir.

Gruba dâhil edilen diğer iki kandil 3 ve 4 no'lu katalogda belirtilen kandildir (Kat.No.3-4). Bu kandiller tipolojik incelemeler neticesinde Loeschcke Tip IC¹⁰³ grubuna dâhil edilmiştir. Broneer ise bu tip kandilleri Tip 22¹⁰⁴ başlığına dâhil etmektedir¹⁰⁵. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmalar neticesinde kandilimizi MS 1.yüzyılın ortasına tarihlemek mümkün olmaktadır.

¹⁰¹ Howland 1958, 193 – 194.

¹⁰² Loeschcke 1919, 25.

¹⁰³ Loeschcke 1919, 25.

¹⁰⁴ Broneer 1930, 76 – 77.

¹⁰⁵ Broneer 1930, 78.

Tip 3 başlığı altında 7 adet kandil incelendi (Kat.No.5-6-7-8-9-10-11). Loeschcke, bu tip kandilleri Tip IV¹⁰⁶ grubuna dâhil etmiştir. 5 no'lu eser bu gruptaki en erken tarihli olandır. Benzer örneklerde yapılan incelemeler neticesinde söz konusu eser MS 1.yüzyıl ortasına tarihlenmiştir.

Tip 3 başlığında incelenen kandillerin Loeschcke Tip IV¹⁰⁷ grubuna ait olduğu anlaşılmıştır. Bu gruptaki kandillerden 6, 7, 8, 9, 10 no'lu eserler de yine tipolojik benzerlerinden elde edilen veriler ışığında M.S. 1.yüzyılın 2.yarisına tarihlenmiştir. 11 no'lu kandili de MS 1.yüzyılın 2.yarisı ile 2.yüzyılın ilk yarısı arasındaki döneme tarihlemek mümkün olmuştur.

Tip 4 içerisinde tek eser yer almaktadır (Kat.No.12). Bu eserin Loeschcke Tip V¹⁰⁸ grubuna ait olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu kandilin MS 1.yüzyılın sonu ile 2.yüzyılın başı arasındaki sürece ait olduğu saptanmıştır.

Tip 5 başlığı altında 18 kandil incelenmiştir (Kat.No.13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31). Bu kandillerin tamamı Loeschcke Tip VIII¹⁰⁹ grubuna aittir. Bu grupta yer alan kandiller form özelliklerine göre değerlendirilmiş olup, benzer örneklerden elde edilen veriler ışığında tarihlenmiştir. Bu bakımdan bahsi geçen kandiller MS 1.yüzyılın ilk yarısı ile MS 3.yüzyıl aralığında çeşitli dönemlere tarihlenmiştir.

Tip 6 başlığında 6 kandil örneği incelenmiştir ve bu kandillerin Broneer Tip XXVIII¹¹⁰ grubuna ait olduğu belirlenmiştir. Bunlar, 22, 33, 34, 35, 37, 38 no'lu kandillerdir. Bu gruptaki en erken örnek 22 no'lu kandildir. Benzer örneklerle yapılan incelemede MS 2.yüzyıla tarihlenmiştir. 34, 35 ve 37 katalog numaralı kandiller MS 2.yüzyılın sonu ile 3.yüzyılın başına tarihlenmiştir. Bu grupta incelenen en geç tarihli örnek ise 33 ve 38 no'lu kandillerdir. Bu kandiller MS 3.yüzyıla tarihlenmiştir.

¹⁰⁶ Loeschcke 1919, 27 – 28.

¹⁰⁷ Loeschcke 1919, 27 – 28.

¹⁰⁸ Loeschcke 1919, 40 – 44.

¹⁰⁹ Loeschcke 1919, 49.

¹¹⁰ Bronner 1930, 102 – 114.

Tip 7 dâhilinde tek örnek incelenmiştir (Kat.No.36). Bu eserin, yapılan değerlendirmeler neticesinde Loeschcke Tip VI¹¹¹ grubundaki örneklerle eşleştiği belirlenmiştir. Analogik çalışmalarda elde edilen veriler ışığında bu kandilin MS 2.yüzyıl sonu ile 3.yüzyıl başı aralığında tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Tip 8 başlığı altında sadece 32 katalog numaralı kandil yer almaktadır. Broneer bu tipteki kandilleri Tip XXVII¹¹² başlığında incelemiştir. Benzer örneklerle yapılan karşılaştırmada bu eseri MS 200 – 250 yıllarına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Tip 9 grubuna dâhil edilen iki örneğimiz mevcuttur. Broneer bu tipteki kandilleri Tip XXIX¹¹³ başlığında incelemiştir. Bunlar 40 ve 41 no'lu eserlerdir. 40 no'lu kandil MS 5.yüzyıla tarihlenmiştir. 41 no'lu kandilin ise MS 6.yüzyıla tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Çalışma kapsamında yapılan sınıflandırmada son grup Tip 10'dur. Bu grupta yer alan tek kandil örneği 39 katalog numaralı eserdir. Bu eser belirli bir form grubuna dâhil edilememiştir. Stil kritik incelemeler neticesinde bu eserin MS 3.yüzyıl sonu ile 4.yüzyıl başına tarihlenmesi uygun görülmüştür.

Yapılan çalışmalar neticesinde Bursa Arkeoloji Müzesi'nde bulunan pişmiş toprak kandillerin bilimsel verileri sunulacaktır. Bu çalışma, gerek müze bünyesine girmiş ya da girecek olan, gerekse civar kentlerdeki buluntularda yapılacak olan bilimsel araştırmalara ışık tutması muhtemeldir.

¹¹¹ Loeschcke 1919, 45.

¹¹² Broneer 1930, 90.

¹¹³ Broneer 1930, 114 – 116.

6. KATALOG

Katalog No	: 1
Levha No	: 1
Müze Envanter No	: 1141
Bulunduğu Yer	: -
Müze Geliş Tarihi	: 28.12.1970
Müze Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 3,0 cm; GÇ: 6,8 cm; KÇ: 3,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur - Astar 5 YR 6/4 (açık kırmızımsı kahverengi)
Tanım	: Tümdür. Diskoid gövdelidir ve burun gövdeden çıkıntı yapmaktadır. Omuz geniş bırakılmıştır. Diskus hafif içe çökük biçimde oluşturulmuştur. İç ve dış kısımdan diskusu çevreleyen kabartma kısa çizgiler mevcuttur. Merkezde ise yağ deliği bulunmaktadır. Burun kısmının gövde ile birleştiği noktada kabarma çember ve etrafında kabartma dikey-kısa çizgiler vardır. Fitol deliği burundan dışa çıkıntı yapar biçimdedir ve geniş bırakılmıştır. Kulp, gövdeye dikey konumlandırılmıştır. Üzerinde 2 adet yiv mevcuttur. Kaidesi kabartma halka şeklindedir. Eser üzerinde deformasyon izleri görülmektedir. Kaidesi aşınmıştır.
Karşılaştırma	: Hayes 1980, 46, 209, Lev.21. Howland 1958, 194, 759, Lev.52. Öztürk 2003, 107, 33, lev.11a. Goldman - Jones 1950, 106, 98. Bailey 1975, 110, 200, Lev.38.
Tarihlendirme	: MÖ 1.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 2
Levha No	: 1
Müze Envanter No	: 1104
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 29.07.1967
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,4 cm; GÇ: 6,9 cm; KÇ: 4,1 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (Kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 5/8 (Kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel formludur. Gövdede uzayan burun uç kısmında her iki yana ayrılarak ok ucu formuna bürünmektedir. Burnun her iki yanında gövdeye doğru uzayan volütler yer almaktadır. Omuz kısmı dar bırakılmıştır. Diskus ile omuz arasında iç içe kazıma çemberler yer almaktadır. Diskusun merkezine yerleştirilmiş bir figür yer almaktadır. Bu figür, uzun bir elbise giyen, elinde oval formlu bir nesne tutan (bir müzik aleti?) ve yukarı doğru bakar vaziyette ayakta duran insana aittir. Lakin bu kabartma figürde oluşan deformasyon betimlenen kişi hakkında net bir yorum yapılmasını engellemektedir. Figürün arka kısmında ise yağ deliği yer almaktadır. Kandilin fitil deliği civarında görülen izlerden kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 181, 103, Lev.IX,
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl ilk yarısı

- Katalog No** : 3
- Levha No** : 2
- Müze Envanter No** : 1076
- Bulunduğu Yer** : -
- Müzeye Geliş Tarihi** : 24.10.1968
- Müzeye Geliş Şekli** : Satın Alma
- Müzedeki Yeri** : Depo
- Ölçüleri** : **Y:** 3,3 cm; **GÇ:** 7,7 cm; **KÇ:** 4,2 cm.
- Hamur Ve Astar** : **Hamur** 10 YR 7/4 (çok soluk kahverengi)
Astar -
- Tanım** : Kulp kırıktır. Dairesel formludur. Dört adet iç içe çemberin meydana getirdiği kuşakla sınırlandırılmış saha içe çöküktür. Diskus merkezinde kabartma bir figür yer almaktadır (Eros¹¹⁴). Bu figür ayakta durur vaziyettedir. Sol kol öndedir ve sağ ayak arkaya doğru hafif kalkmaktadır. Bu tasvir, figüre hareket kazandırmıştır. Figürün arkasında bir kumaş sarkmaktadır. Figürdeki yoğun aşınma sebebiyle hakkında kişinin kimliği ve işlenen konunun ne olduğuyla alakalı net yorum yapılması mümkün değildir. Figürün ön kısmında yağ deliği yer almaktadır. Burun kısmının her iki yanında, birbirine simetrik oluşturulmuş birer volüt görülmektedir. Fital deliği dışa doğru çıkıntı yapar biçimde oluşturulmuştur. Taban kısmı düz ve daireseldir.
- Karşılaştırma** : Loeschcke 1919, 24 – 25, 27, 31.
Hayes 1980, 48, 218, Lev.24.
Broneer 1930, 172, 425, Lev.VII.
Perlzweig 1961, 75, 36, Lev.2.
Menzel 1969, 33, 21, Lev.27.
Miltner 1929, 63, 3.
Fremersdorf Lev.30.
Walters 1914, 724 – 725, fig.125.
Bezeme; Bailey 1980, 14 – 15, Q1568, fig.17.
- Tarihlendirme** : MS 1.yüzyılın ortası

¹¹⁴ Bailey benzer bir sahnede “Eros ve yay” tanımlaması yapmaktadır. Bailey 1988, 14 – 15, Q1568, fig.17.

Katalog No	: 4
Levha No	: 2
Müze Envanter No	: 1077
Bulunduğu Yer	: -
Müzeye Geliş Tarihi	: 10.04.1969
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 7,5 cm; KÇ: 3,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 10 R 5/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Diskus, İç içe geçmiş iki kazıma çemberin sınırladığı alandan oluşmaktadır. Bu alanın merkezinde, bir hayvan ve yanında elinde asa/sopa benzeri bir nesne tutan kişi tasviri kabartma olarak yer almaktadır (Eros ve köpek? ¹¹⁵). Bu figürün hemen altında ise yağ deliği bulunmaktadır. Diskus merkezinde yer alan bu figürlerde görülen yoğun aşınma sebebiyle söz konusu betimleme hakkında sağlıklı bir yorum yapmak mümkün değildir. Gövdeden ayrılan burun kısmı uç kısmında her iki yana doğru genişleyerek ok ucu formunu almıştır. Burnun her iki yanında volütler görülmektedir. Kandilin uç kısmında görülen izler, buluntunun daha önce kullanılmış olduğunu göstermektedir.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 25, Lev.1. Pastutmaz 2001, 50, 51, Lev.51. Bailey 1988, 333, Q2657, Lev.74. Oziol 1977, 105, 246, Lev.14. Bezeme; Bailey 1988, s.15-16, Q2052.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl ortası

¹¹⁵ Kandilde betimlenen figürlerin yoğun aşınma dolayısıyla net bir tanımlaması yapılamamaktadır. Lakin benzer örneklerden yola çıkarak bu figürün “Eros ve köpek” ile ilişkilendirilebileceği öne sürülmektedir. Bailey 1988, 15-16, fig.17, Q2056, Q2057.

Katalog No	: 5
Levha No	: 3
Müze Envanter No	: 1100
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 28.10.1928
Müzeeye Geliş Şekli	: İzmir Arkeoloji Müzesi'nden
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 3,3 cm; GÇ: 7,3 cm; KÇ: 3,6 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kahverengi) Astar 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı)
Tanım	: Kulp kırıktır. Arkada omuz üzerinde kırık vardır. Dairesel gövdeye sahiptir. Omuz dar bırakılarak kazıma çember yardımıyla diskustan ayrılmıştır. Diskusun neredeyse tamamını kaplayacak şekilde istiridye motifi yerleştirilmiştir. Burun kısmı gövdeden çıkıntı yaparak uç kısmında "U" formunu almıştır. Burnun her iki yanında gövdeye doğru inen volütler görülmektedir. Fital deliği burnun uç kısmında geniş şekilde oluşturulmuştur. Kaidesi düz ve daireseldir. Kazıma çemberle sınırlandırılmıştır.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 219, 570 – 574, Lev.XVI; Walters 1914, 721, 108, Lev.XXIV; Öztürk 2003, 132, 58, Lev.20b; Goethert – Polaschek 1985, 249, Lev.58. Bezeme; Bailey 1988, 86, fig.110.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl ortası

Katalog No	: 6
Levha No	: 3
Müze Envanter No	: 1127
Bulunduğu Yer	: -
Müze Geliş Tarihi	: 14.04.1906
Müze Geliş Şekli	: -
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 6,6 cm; KÇ: 3,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur - Astar 10 YR 5/2 (grimsi kahverengi)
Tanım	: Kulp kırıktır. Kandil üzerinde aşınma mevcuttur. Dairesel gövde formuna sahiptir. Omuz dar bırakılmıştır ve diskus ile iç içe geçmiş kazıma çemberlerle ayrılmıştır. Diskusun merkezinde zemin çizgisi üzerine yerleştirilmiş tavşan figürü kabartma olarak betimlenmiştir. Bu figürün hemen altında ise yağ deliği yer almaktadır. Burun, gövdeden ayrılarak uç kısımda “U” formunu almıştır. Burnun her iki yanında gövdeye doğru uzayan volüt bezemeleri yer almaktadır. Kulp kısmı kırılmıştır. Kaidesinde kazıma çember mevcuttur.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 216, 531, Lev.XIV. Bailey 1988, 284, Q2295, Lev.57. Ladstätter 2005, 414, Lev.174. Leibundgut 1977, 28, Form X. Bezeme; Bailey 1988, 72, fig.91, Q2411.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 7
Levha No	: 4
Müze Envanter No	: 1142
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 23.05.1969
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,9 cm; GÇ: 6,6 cm; KÇ: 3,6 cm.
Hamur Ve Astar	: HAMUR 2,5 YR 6/6 (açık kırmızı) ASTAR 2,5 YR 4/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Dairesel gövde formuna sahiptir. Diskus ile omuz kazıma çemberler yardımıyla birbirinden ayrılmıştır. Diskus bölümü içe çökük bir sahada oluşturulmuştur. Merkezinde yunus balığı figürü kabartma olarak betimlenmiştir. Bu betimin hemen alt kısmında yağ deliği yer almaktadır. Burun kısmı gövdeden çıkıntı yaparak uçta “U” formunu almaktadır. Burnun her iki yanında gövdeye bağlanan volüt süslemeleri yer almaktadır. Bunların ortasında, gövdenin bitim noktasında ise hava deliği yer almaktadır. Kulp, gövdeye dik biçimde konumlandırılmıştır.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 194, 290, Lev.XVI. Öztürk 2003, 127, 53, Lev.19a. Oziol – Pouilloux 1969, 159 – 160, Lev.IV. Heimerl 2001, 98, 20, Lev.1. Perlzweig 1961, 81, 102, Lev.4. Güngör 2011, 174, 70. Bailey 1988, 375, Q3037, Lev.99, fig.53. Bezeme; Bailey 1988, 73, fig.92, Q3030.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 8
Levha No	: 4
Müze Envanter No	: 1143
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 23.05.1969
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,5 cm; GÇ: 6,1 cm; KÇ: 3,0 cm.
Hamur Ve Astar	: HAMUR 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) ASTAR 2,5 YR 5/6 (güçlü kahverengi ¹¹⁶)
Tanım	: Yağ deliğinde kırık mevcuttur. Dairesel formlu gövdenin üst kısmında iç içe geçmiş 2 çember omuz ile diskusu birbirinden ayırmaktadır. Bu çemberlerin sınırlandırdığı saha içe doğru çöküktür. Diskusun merkezinde zemin çizgisi üzerinde hareketli şekilde betimlenen bir boğa figürü kabartma olarak yer almaktadır. Bu figürün altında ise yağ deliği yer almaktadır. Burun, gövdeden uzayarak uç kısmında “U” formunu almaktadır. Burnun yanlarında omza doğru simetrik olarak yerleştirilmiş volüt bezemeleri mevcuttur. Kulp, diktir ve üzerinde kazıma iki kazıma çizgi yer almaktadır. Tabanı düz ve daireseldir. Kaidesi kazıma bir çember ile çevrilidir.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 194, 290, Lev.XVI. Bailey 1988, 374, Q3029, Lev.99, fig.97. Bailey 1988, 375, Q3037, Lev.99, fig.53. Perlzweig 1961, 81, 102, Lev.4. Heimerl 2001, 98, 20, Lev.1. Bezeme; Bailey 1988, 77, fig.97, Q3029.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

¹¹⁶ Astarta yoğun aşınma meydana geldiğinden dolayı renk tanımlaması küçük kalıntılardan tespit edilmiştir.

Katalog No	: 9
Levha No	: 5
Müze Envanter No	: 1152
Bulunduğu Yer	: -
Müzeye Geliş Tarihi	: 10.04.1969
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,9 cm; GÇ: 6,1 cm; KÇ: 3,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 2,5 YR 6/8 (açık kırmızı) Astar 2,5 YR 4/8 (kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel formlu gövdeye sahiptir. İçte hafif çökük diskus bölümü iç içe geçmiş iki adet kazıma halkayla omuzdan ayrılmıştır. Diskus hafif içte çökük bir saha olarak oluşturulmuştur ve merkezinde kabartma olarak işlenen loutrophoros? ¹¹⁷ yer almaktadır. Bunun hemen yanında ise yağ deliği bulunmaktadır. Burnun gövdeden yekpare biçimde öne doğru uzamaktadır. Burnun her iki yanında kabartma iki volüt görülmektedir. Burnun uç kısmında fitil deliği konumlandırılmıştır. Burada görülen izler kandilin daha önce kullanılmış olduğuna işaret etmektedir. Kulp, omuz kısmının ortasına dikey biçimde yerleştirilmiştir. Orta kısmında bir delik mevcuttur. Kaidesi düz ve daireseldir.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 194, 290, Lev.XVI. Bailey 1988, 374, Q3029, Lev.99, fig.97.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

¹¹⁷ İnce-uzun gövde yapısına ve uzun bir boyuna sahip kap formudur. Er 2017, 239.

Katalog No	: 10
Levha No	: 5
Müze Envanter No	: 7151
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 25.07.1975
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,7 cm; GÇ: 7,3 cm; KÇ: 4,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/4 (açık kırmızımsı kahverengi) Astar 5 YR 5/8 (sarımsı kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel gövdeye sahiptir. Omuz, dikey olarak inen bir profil vermektedir. Omuz ile diskusu ayıran iç içe kazıma çemberler mevcuttur. Diskusun merkezinde Nike? Olabilecek figür kabartma olarak yer almaktadır. Ancak kabartma üzerindeki yoğun aşınma sebebiyle net olarak tanımlanması mümkün değildir. Merkezde yer alan figürün her iki yanında birer yağ deliği mevcuttur. Gövdeden yekpare biçimde öne uzayan burnun her iki yanında kabartma volüt betimi yer almaktadır. Gövdenin burun kısmına bağlandığı kısmın merkezinde hava deliği yer almaktadır. Uç kısımda fitil deliği vardır. Kaidesi düzdür. Kandil üzerinde ki kabartmalar aşınmıştır.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 374, Q3028, Lev.99. Bailey 1988, 375, Q3034, Lev.99. Bezeme; Bailey 1988, 19, fig.21, Q1489, Q2440.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 11
Levha No	: 6
Müze Envanter No	: 1116
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 28.08.1968
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,9 cm; GÇ: 5,4 cm; KÇ: 3,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 5/8 (kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel formlu gövdeden öne uzayan yekpare buruna sahiptir. Omuz ile diskusu ayıran bir kazıma çember mevcuttur. Diskus içe çökük bir saha şeklinde oluşturulmuştur. Bu sahada kanatlarını açmış vaziyette bir kartal betimi kabartma olarak işlenmiştir. Söz konusu kartalın her iki kanadı altına birer yağ deliği yerleştirilmiştir. Omuzda ise tek sıra nokta kabartmalar işlenmiştir. Burun kısmının her iki yanında volüt betimi kabartma olarak gövdeyle birleşmektedir. Kulp kısmı kırıktır. Kandil üzerinde hafif aşınmalar mevcuttur.
Karşılaştırma	: Öztürk 2003, 140, 66, Lev.22a Kara 2014, ek83, 78.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl ikinci yarısı - 2.yüzyıl ilk yarısı

Katalog No	: 12
Levha No	: 6
Müze Envanter No	: 1149
Bulunduğu Yer	: -
Müzeye Geliş Tarihi	: 23.05.1969
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 6,2 cm; KÇ: 3,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kırmızı) Astar 5 YR 6/6 (kırmızımsı ¹¹⁸)
Tanım	: Tümdür. Üst kısmında kabartma çemberin sınırladığı alan içe çöktür. (Diskus 10 YR 7/4 very pale Brown.) kısmı kısmında ayakta bir figür (Eros?) vardır. Bu figürün sol elinde bir nesne vardır. Sağ eli saçını düzeltmektedir. Arkasından sarkan parça görülmektedir. Figürün arka kısmına yağ deliği yerleştirilmiştir. Kandilin omuz kısmına şua bezemeleri kabartma olarak yerleştirilmiştir. Burun kısmında her iki yana simetrik yerleştirilmiş volütler yer almaktadır. Bu volütlerin ortasında ise hava deliği görülmektedir. Kulp dikey vaziyette yerleştirilmiş olup ortası boş bırakılmıştır. Tabanı düz ve daireseldir. Kaidenin etrafında kazıma bir çember vardır. Kaide yoğun biçimde aşındığından dolayı neredeyse düz vaziyettedir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 375, Q3033, Lev.99, fig.66. Bailey 1988, 375, Q3035, Lev.99. Ponish 1961, 143, Lev.XIII, fig.16. Deneauve 1969, 608 – 609, Lev.XI.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl sonu – 2.yüzyıl başı

¹¹⁸ Astarda meydana gelen yoğun aşınmadan ötürü sağlıklı bir çalışma gerçekleştirmek mümkün değildir.

- Katalog No** : 13
- Levha No** : 7
- Müze Envanter No** : 1074
- Bulunduğu Yer** : -
- Müzeeye Geliş Tarihi** : 10.04.1969
- Müzeeye Geliş Şekli** : Satın Alma
- Müzedeki Yeri** : Depo
- Ölçüleri** : **Y:** 3,0 cm; **GÇ:** 7,6 cm; **KÇ:** 3,6 cm.
- Hamur Ve Astar** : **Hamur** -
Astar 2,5 Y 5/1 (Gri)
- Tanım** : Tümüdür. Oval formludur. Gövdeden hafif öne doğru çıkıntı yapan Kalp formlu buruna sahiptir. Omuzdan diskusa geçiş iç içe kazıma çemberlerle sağlanmıştır. Diskus içe çökük sahadan oluşmaktadır. Merkezde bir yağ deliği, bunun hemen altında da hava deliği bulunmaktadır. Kulp, gövdeye dik biçimde konumlandırılmıştır ve üzerinde bir adet delik mevcuttur. Kaidesi kazıma çemberle oluşturulmuştur.
- Karşılaştırma** : Loeschcke 1919, 230, 691, Lev.III.
Bailey 1988, 379, Q3074, Lev.103.
Bailey 1988, 379, Q3076, Lev.103.
Hayes 1980, 51, 231, Lev.23.
Hayes 1980, 51, 232, Lev.23.
Hayes 1980, 54, 244, Lev.26.
Perlzweig 1961, 79, 85, Lev.4.
- Tarihlendirme** : MS 1.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 14
Levha No	: 7
Müze Envanter No	: 2011-1
Bulunduğu Yer	: Alaattin Mahallesi H22D07A4A Pafta, 4754 Ada, 9 Parsel Osmangazi/Bursa
Müze Geliş Tarihi	: 10.03.2011
Müze Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,2cm; GÇ: 5,4cm; KÇ: 3,5 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 2,5 Y 5/2 (grimsi kahverengi) Astar 10 YR 4/1 (koyu gri)
Tanım	: Alt kısımda kırık mevcuttur. Konik gövde yapısına sahiptir. Omuz ile diskus arasında iç içe üç adet kazıma çember mevcuttur. Diskus merkezinde yağ deliği konumlandırılmıştır. Gövdeden hafif çıkıntı yapan burnun uç kısmında fitil deliği mevcuttur. Kulp, dikey olarak arka kısımda omuz üzerine yerleştirilmiştir ve bilhassa yivlerde aşınmalar görülmektedir. Kulp üzerinde üç adet yiv vardır. Kaide kısmı düzdür.
Karşılaştırma	: Hayes 1980, 51, 232, Lev.23.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı

- Katalog No** : 15
Levha No : 8
Müze Envanter No : 2012-39
Bulunduğu Yer : Ömerbey Mah. 1503 Ada 19 Parsel M1 Sondajı 1,50m derinlik iki duvar kalıntısı arası dolgu toprakta bulunmuştur. Mudanya/BURSA
Müzeye Geliş Tarihi : 26.11.2012
Müzeye Geliş Şekli : Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri : Depo
Ölçüleri : **Y:** 4,1 cm; **GÇ:** 6,7 cm; **KÇ:** 4,0 cm.
Hamur Ve Astar : **Hamur** 2,5 YR 6/6 (açık kırmızı)
Astar 2,5 YR 5/8 (kırmızı)
Tanım : Burunda kırık mevcuttur. Dairesel formlu gövdede omuz ile diskus kabartma bir çember hat yardımıyla birbirinden ayrılmıştır. Diskus içe çökük bir sahadan oluşmakta olup merkez noktasında yağ deliği vardır. Burun kısmı gövdeden öne doğru uzamaktadır. Kulp, kandilin arka kısmında omuz üzerine dikey vaziyette konumlandırılmıştır ve üzerinde yiv mevcuttur.
Karşılaştırma : Bailey 1988, 379, Q3078, Lev.103.
Tarihlendirme : MS 1.yüzyıl ikinci yarısı

Katalog No	: 16
Levha No	: 8
Müze Envanter No	: 2009-186
Bulunduğu Yer	: İznik/BURSA
Müzeye Geliş Tarihi	: 15.07.2009
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,3cm; GÇ: 8,4 cm; KÇ: 4,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 7/4 (pembe) Astar 2,5 YR 4/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Oval gövdeye sahiptir. Diskus içbükey formludur ve iç içe geçmiş kabartma çemberlerle süslenmiştir. Diskus merkezinde yağ deliği mevcuttur. Burun gövdeden ayrılarak öne doğru uzamaktadır. Uç kısmında fitil deliği konumlandırılmıştır. Arka kısmında dikey olarak yerleştirilen kalın ve yassı bir kulp mevcuttur. Kandil üzerinde aşınmalar mevcuttur.
Karşılaştırma	: Heimerl 2001, 135, 458, Lev.11.
Tarihlendirme	: MS 1.yüzyıl 2.yarısı – 2.yüzyıl ilk yarısı

Katalog No	: 17
Levha No	: 9
Müze Envanter No	: 2012-32
Bulunduğu Yer	: Ömerbey Mahallesi 1503 Ada, 19 Parsel. A3 Sondajı 1,80m derinlik. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	: 26.11.2012
Müze Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,0 cm; GÇ: 8,0 cm; KÇ: 3,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur - Astar 5 YR 5/4 (kırmızımsı kahverengi)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel gövde yapısına sahiptir. İçbükey yapıdaki diskusun merkezinde bir hayvan betimi kabartma olarak işlenmiştir. Lakin yüzeydeki yoğun aşınma net bir tanımlama yapılmasına olanak tanımamaktadır. Bu kabartmanın hemen altında ise yağ deliği mevcuttur. “U” formlu burun yapısı gövdeden ayrılarak öne doğru uzatılmıştır ve uç kısma fitil deliği yerleştirilmiştir. Arka kısımda omza dikey olarak yerleştirilen kulp bulunmaktadır. Kulp üzerinde şeritler mevcuttur. Kandilin kaidesi hafif içbükeydir. Kandil üzerinde aşınmalar mevcuttur.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 341, Q2728, Lev.82,85,149, fig.99.
Tarihlendirme	: MS 80 – 120

Katalog No	: 18
Levha No	: 9
Müze Envanter No	: 1108
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 02.09.1964
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,3 cm; GÇ: 7,0 cm; KÇ: 3,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 10 R 5/8 (kırmızı)
Tanım	: Diskus üzerindeki betimlemede küçük ebatlı kırıklar görülmektedir. Oval formlu gövde yapısına sahiptir. Omuz bölgesinden diskusa geçiş iç içe geçmiş üç adet kazıma çemberle sağlanmaktadır. Diskusta istiridye motifi kabartma olarak verilmiştir. Merkezde yağ deliği mevcuttur. Gövdeden öne doğru uzayan kalp formlu burun yapısı görülmektedir. Kulp kısmı dik olarak konumlandırılmıştır. Üzerinde kazıma çizgiler vardır. Halka formlu kaideye sahiptir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 343, Q2750, Lev.84; Bailey 1988, 343, Q2751, Lev.84; Heimerl 2001, 125, No.339, Lev.8.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 19
Levha No	: 10
Müze Envanter No	: 1151
Bulunduğu Yer	: Savaştepe kazası, Halkapınar mevkii
Müzeye Geliş Tarihi	: 12.11.1960
Müzeye Geliş Şekli	: -
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,9 cm; GÇ: 6,4 cm; KÇ: 3,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 7,5 YR 4/6 (güçlü kahverengi)
Tanım	: Oval formludur. Üst kısmında iç içe kabartma çemberin sınırladığı içe doğru çökük sahada ayakta bir figür yer almaktadır (Eros?). Figürün sağ eli havadadır ve bir cisim tutar şekilde betimlenmiştir. Bu figür kandil üzerindeki yoğun aşınmadan dolayı kesin olarak tanımlanamamaktadır. Figürün arka kısmında yağ deliği mevcuttur. Gövdeden çözülmüş olan kısımda fitil deliği görülmektedir. Lakin fitil deliğinin bir kısmı kırılmıştır. Kulp, arkada dik biçimde omuz üzerine konumlandırılmıştır ve üzerinde üç kazıma hat vardır. Dairesel kaideye sahiptir.
Karşılaştırma	: Perlzweig 1961, 85, Lev.6, fig.164. Szentléleky 1969, 113, fig.113a. Bailey 1988, 359, Q2934, Lev.93, fig.111. Öztürk 2003, 165, No.91, Lev.30b.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 20
Levha No	: 10
Müze Envanter No	: 1158
Bulunduğu Yer	: Serçeören Köyü – Kepsut/BALIKESİR
Müzeye Geliş Tarihi	: 29.04.1971
Müzeye Geliş Şekli	: -
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,7 cm; GÇ: 6,2 cm; KÇ: 3,7 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 7/4 (pink) Astar 2,5 YR 5/8 (kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Oval formludur. Omuzdan diskusa geçiş iç içe kazıma iki çember ile sağlanmıştır. Diskus bölümü düzdür ve merkezde bir hayvan betimi kabartma olarak işlenmiştir. Bu figürün altında yağ deliği vardır. Omuz kısmında, burnun her iki yanına denk gelen rozetler görülmektedir. Gövdeden öne doğru uzayan kalp formlu burnun uç kısmında fitil deliği yer almaktadır. Kandilin arka bölümünde omuz üzerine dikey olarak konumlandırılan kulp yer almaktadır. Kaide kısmı düz ve daireseldir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 380, Q3085, Lev.103. Bailey 1988, 380, Q3089, lev. 104.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 21
Levha No	: 11
Müze Envanter No	: 1306
Bulunduğu Yer	: Dudaklı Köyü – Gürsu/BURSA
Müze Geliş Tarihi	: 05.06.1972
Müze Geliş Şekli	: Bağış
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,9 cm; GÇ: 6,6 cm; KÇ: 4,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) Astar 10 YR 3/1 (çok koyu gri)
Tanım	: Tümüdür. Oval formudur. Omuz ile diskus arasındaki geçiş iç içe geçmiş iki kabartma çember ile sağlanmıştır. Diskus sahası içerisinde rozet motifi yer almaktadır. Bu motifin merkezinde yağ deliği bulunmaktadır. Burun kısmı gövdeden çözümlenerek öne doğru çıkıntı yapmıştır. Gövde ile burunun ayrıldığı kısımda her iki yana doğru genişleyen sarmaşık motifi yer almaktadır. Kalp formu buruna sahiptir. Kandilin arka kısmında omuz üzerine dikey olarak yerleştirilen kulp yer almaktadır. Dairesel formda oluşturulan kaide kısmı hafif içbükeydir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 359, Q2934, Lev.93. Bailey 1988, 379, Q3076, Lev.103.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 22
Levha No	: 11
Müze Envanter No	: 2012-21
Bulunduğu Yer	: Kuruçeşme Mevkii, 3058 Ada, 9 Parsel Çiftlikköy/Yalova TİF Sıra No: 20120009
Müze Geliş Tarihi	: 30.10.2012
Müze Geliş Şekli	: Kazı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,5cm; GÇ: 7,0 cm; KÇ: 4,1 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 5/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Basık ve oval bir gövdeye sahiptir. Diskus içbükey oluşturulmuştur ve omuzdan iç içe geçmiş iki çemberle ayrılmaktadır. Diskus içerisinde merkeze yağ deliği konumlandırılmıştır. Ön kısımda ise çembere yakın konumda hava deliği vardır. Kulp, omuz üzerine dikey konumlandırılmıştır. Bant şeklindedir ve üzerinde yivler mevcuttur. Kaidesi halka formudur.
Karşılaştırma	: Perlzweig 1961, 87, 168, Lev.6.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 23
Levha No	: 12
Müze Envanter No	: 2012-38
Bulunduğu Yer	: Ömerbey Mah. 1503 Ada, 19 Parsel Sondaj Kazısı A1 Sondajı 1,20m derinlikte bulunmuştur. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	: 26.11.2012
Müze Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 3,7cm; GÇ: 7,2 cm; KÇ: 4,1 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 5/8 (kırmızı)
Tanım	: Kulp kısmı kırıktır. Dairesel gövde formuna sahiptir. İçbükey diskusa sahiptir ve merkezde yağ deliği bulunmaktadır. Gövdeden çözülerek öne doğru uzayan burunda görülen izler, kandilin daha önce kullanım gördüğüne işaret etmektedir. Kulp kısmı kırılmıştır. Kaidesi düzdür.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 347 – 348, Q2801, Lev.87. Bailey 1988, 351, Q2839, Lev.89.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	: 24
Levha No	: 12
Müze Envanter No	: 7153
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 25.07.1975
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,5 cm; GÇ: 6,2 cm; KÇ: 3,5 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 7/4 (pembe) Astar 2,5 YR 4/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Kandil zaman içerisinde aşınmıştır. Oval formludur. Diskus, omuzdan iç içe geçmiş iki çember ile ayrılmıştır. Diskusun merkezinde kabartma olarak kartal motifi işlenmiştir. Kartal motifi kaya benzeri bir zeminde durmaktadır. Hemen yanında yağ deliği bulunmaktadır. Kulp, omuz üzerine dikey biçimde yerleştirilmiştir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 377, Q3059, Lev.102. Bezeme; Bailey 1988, 79, fig.99, Q3078.
Tarhlendirme	: MS 2.yüzyıl

Katalog No	:	25
Levha No	:	13
Müze Envanter No	:	2012-33
Bulunduğu Yer	:	Ömerbey Mahallesi 1503 Ada0 19 Parsel. A3 Sondajı 1,70m derinlik. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	:	26.11.2012
Müze Geliş Şekli	:	Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	:	Depo
Ölçüleri	:	Y: 4,9 cm; GÇ: 7,4 cm; KÇ: 4,1 cm.
Hamur Ve Astar	:	Hamur 7,5 YR 7/4 (pembe) Astar 2,5 YR 5/6 (kırmızı)
Tanım	:	Tümdür. Oval formludur. İç içe geçmiş iki kazıma çember, omuz ile diskusu birbirinden ayırmaktadır. Diskus merkezinde kabartma olarak geometrik bezemeler işlenmiştir. Bu bezemelerin ortasında ise yağ deliği yer almaktadır. Burun kısmı gövdeden öne doğru hafif uzamaktadır. Kulp, omuz üzerine dikey vaziyette yerleştirilmiştir. Kaidesi düzdür.
Karşılaştırma	:	Bailey 1988, 343, Q2755, Lev.84. Pastutmaz 2001, 96, 146, Res.146.
Tarihlendirme	:	MS 2.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 26
Levha No	: 13
Müze Envanter No	: 2012-35
Bulunduğu Yer	: Ömerbey Mahallesi 1503 Ada, 19 Parsel M1 Sondajı 1,40m derinlik, iki duvar kalıntısı arası dolgu toprakta. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	: 26.11.2012
Müze Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,5 cm; GÇ: 7,0 cm; KÇ: 3,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/4 (açık kırmızımsı kahverengi) Astar 10 YR 3/1 (koyu kırmızımsı gri)
Tanım	: Tümdür. Oval formludur. İçbükey diskus, dairesel hatlarla sınırlandırılmıştır ve merkezde yağ deliği yerleştirilerek etrafı şua motifiyle işlenmiştir. Burun, gövdeden öne doğru hafif uzamaktadır. Kulp, omuz üzerine dikey biçimde yerleştirilmiştir. Kaidesi düzdür. Kandil üzerinde yoğun kireç tabakası görülmektedir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 379, Q3081, Lev.103.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl ikinci yarısı

Katalog No	: 27
Levha No	: 14
Müze Envanter No	: 2012-36
Bulunduğu Yer	: Ömerbey Mah. 1503 Ada, 19 Parsel Sondaj Kazısı, A5 Sondajı 1,40m derinlikte bulunmuştur. Mudanya/BURSA
Müzeye Geliş Tarihi	: 26.11.2012
Müzeye Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,2 cm; GÇ: 6,2 cm; KÇ: 3,00 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur - Astar 2,5 YR 5/6 (kırmızı)
Tanım	: Burun kısmı kırıktır. Dairesel formludur. Diskus kazıma çemberle omuzdan ayrılmaktadır. Merkezde kabartma olarak podyumlu, dört sütunlu ve üçgen alınlıklı bir tapınak işlenmiştir. Tapınağın ortasında geniş bir yağ deliği mevcuttur. Omuz kısmında yüksek bir şerit kulp yer almaktadır. Kaidesi daireseldir.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, 379, Q3081, Lev.103.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	:	28
Levha No	:	14
Müze Envanter No	:	2012-37
Bulunduğu Yer	:	Ömerbey Mah. 1503 Ada 19 Parsel A6 Sondajı 1,20m derinlikte bulunmuştur. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	:	26.11.2012
Müze Geliş Şekli	:	Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	:	Depo
Ölçüleri	:	Y: 3,7 cm; GÇ: 7,4 cm; KÇ: 3,8 cm.
Hamur Ve Astar	:	Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kahverengi) Astar 7,5 YR 5/4 (kahverengi)
Tanım	:	Kulp kırıktır. Basık küresel gövdelidir. Diskus içbükey olup, etrafı kabartma iç içe dairesel hatlarla sınırlanmıştır. Ortasında yağ deliği vardır. Omuzda kulp kısmına ait izler mevcuttur. Burun hafif dışarı doğru uzantılı olup, gövdeden yüksektir. Kaidesi düzdür ve dairesel bir yivle sınırlandırılmıştır. Yüzeyinde kireç tabakası mevcuttur.
Karşılaştırma	:	Bailey 1988, 343, Q2755, Lev.84. Pastutmaz 2001, 96, 146, Res.146.
Tarihlendirme	:	MS 2.yüzyıl 2.yarısı

Katalog No	: 29
Levha No	: 15
Müze Envanter No	: 1084
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 10.04.1969
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 7,4 cm; KÇ: 3,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 2,5 Y 5/2 (grimsi kahverengi) Astar 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel forma sahiptir. Üstte iç içe iki kazıma çemberin sınırladığı saha, içe çökük durumdadır. Diskus merkezinde yağ deliği yer almaktadır. Yağ deliği etrafında kazıma çember ve taç yapraklardan çiçek görünümü verilmiş bir süsleme unsuru görülmektedir. Burun, gövdeden öne doğru çıkıntı yapmaktadır. Geniş formlu bir fitil deliği burun üzerinde oluşturulmuştur.
Karşılaştırma	: Loeschcke 1919, 230, 688, Lev.XVI. Öztürk 2003, 140, 66, Lev.22a. Dobbins 1977, 202, 12.
Tarihlendirme	: MS Geç 2.yüzyıl – Erken 3.yüzyıl

Katalog No	: 30
Levha No	: 15
Müze Envanter No	: 1111
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 28.08.1968
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 6,8 cm; KÇ: 3,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kırmızı) Astar 10 R 5/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Oval formludur. Diskusu içe çökük bir sahada oluşturulmuştur ve kabartma çember ile omuzdan ayrılmıştır. Diskus merkezinde iki insan figürü bir zemin çizgisine yürür vaziyette betimlenmiştir. Bu iki figür omuzlarında bir şey taşımaktadır lakin kompozisyonun tam olarak tanımlanması, kandil üzerinde oluşan aşınmalar sebebiyle yorumlanamamaktadır. Bezemelerin hemen yanında yağ deliği mevcuttur. Zemin çizgisinin altında ise hava deliği oluşturulmuştur. Burun kısmı gövdeden öne doğru çıkıntı yaparak hafif yükseltilmiştir. Arkada omuz üzerine dikey olarak yerleştirilmiş kulp mevcuttur. Kulp üzerinde yivler mevcuttur. Kaidesi halka formludur.
Karşılaştırma	: Öztürk 2003, 165, No.91, Lev.30b. Bailey 1980, 72, No.1203, Lev.75. Ponisch 1961, 95, No.203, Lev.XVII.
Tarihlendirme	: MS Geç 2.yüzyıl – Erken 3.yüzyıl

Katalog No	: 31
Levha No	: 16
Müze Envanter No	: 1162
Bulunduğu Yer	: -
Müzeye Geliş Tarihi	: -
Müzeye Geliş Şekli	: -
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 6,0 cm; KÇ: 3,7 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 7/4 (pembe) Astar 5 YR 4/6 (sarımsı kırmızı)
Tanım	: Kulp kırıktır. Oval formludur. Üst kısımda iç içe üç adet kazıma çember kuşağının sınırladığı hafif içe çökük sahada kaide üzerinde ayakta duran bir kartal kabartması mevcuttur. Kartalın yanında yağ deliği vardır. Gövdeden çözülmüş olan çıkıntıda fitil deliği mevcuttur. Deliğin etrafı siyahtır. Gövdeye doğru simetrik iki asma yaprağı yer almaktadır. Kazıma iki çember ile kaide belirlenmiştir.
Karşılaştırma	: Perlzweig 1961, 85, 143, Lev.6.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl ikinci yarısı – Erken 3.yüzyıl

Katalog No	:	32
Levha No	:	16
Müze Envanter No	:	2012-40
Bulunduğu Yer	:	Ömerbey Mah. 1503 Ada 19 Parsel M1 Sondajı 1,50m derinlik iki duvar kalıntısı arası dolgu toprakta bulunmuştur. Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	:	26.11.2012
Müze Geliş Şekli	:	Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	:	Depo
Ölçüleri	:	Y: 3,0 cm; GÇ: 6,0 cm; KÇ: 3,5 cm.
Hamur Ve Astar	:	Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kahverengi) Astar 5 YR 5/8 (sarımsı kırmızı)
Tanım	:	Kulp kırıktır. Dairesel formludur. Diskus, kabartma dairesel bir hatla omuzdan ayrılmaktadır. Diskus yüzeyi içbükey oluşturulmuştur ve merkezine küçük bir yağ deliği açılmıştır. Omuzda kulp kısmına dair izler mevcuttur. Gövde hafif içbükey düz dibe doğru daralmıştır. Yer yer kireç tabakası mevcut olup, aşınmıştır.
Karşılaştırma	:	Bailey 1988, 381, Q3097, Lev.104.
Tarihlendirme	:	MS 200 – 250

Katalog No	: 33
Levha No	: 17
Müze Envanter No	: 2012-31
Bulunduğu Yer	: Ömerbey Mahallesi 1503 Ada, 19 Parsel. A1 sondajının güneydoğusu 1,80m derinlik Mudanya/BURSA
Müze Geliş Tarihi	: 26.11.2012
Müze Geliş Şekli	: Sondaj Kazısı
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 4,7 cm; GÇ: 7,6 cm; KÇ: 3,5 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 6/4 (açık kahverengi) Astar 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel gövdelidir. Diskustan gövdeye keskin bir hatla daralmış, dibe doğru daralan gövde altında içbükey dip oluşturulmuştur. Omuzdan tekrar omuza bağlanan yivli, tek şerit kulpu vardır. Diskus yüzeyinde derin bir yivle dairesele bir alan oluşturulmuş, ortasında yağ deliği yer almıştır. Yağ deliği çevresi kabartma taç yapraklarla süslenmiş, yaprakların diskusun sınırlandığı halka arasında kalan bölümdeki içbükey kısımlarına birer kabartma nokta motifi yapılmıştır. Burun çıkıntısı her iki yönden birer yivle belirtilmiş U burun üstü düzeltilmiştir. Yüzeyinde kahverengi boya izleri, yer yer aşınma ve kireç tabakası bulunmaktadır.
Karşılaştırma	: Walters 1914, 174, 1156.
Tarihlendirme	: MS 3.yüzyıl

Katalog No	: 34
Levha No	: 17
Müze Envanter No	: 1115
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 27.08.1966
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,5 cm; GÇ: 6,2 cm; KÇ: 4,5 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 5/8 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Oval gövde yapısına sahiptir. Üst kısmında spiral motiflerin çevrelediği kabartma bir çember ve ortada içe çökük sahada ayakta karşılıklı iki figür yer almaktadır. Söz konusu figürler birbirine hamle yapar vaziyettedir. Bu durum bir mücadele sahnesini temsil etmektedir. Muhtemelen bir güreş müsabakasına aittir. Bu figürlerden boş kalan sahada iki bitki motifi mevcuttur. Ayrıda iki tane yağ deliği vardır. Gövdeden çözülmüş olan kısımda bir fitil deliği vardır. Kulpu diktir. Üzerinde iki kazıma hat vardır. Kaidesi iç içe iki elips hattan ibarettir.
Karşılaştırma	: Öztürk 2003, 165, 91, Lev.30b.. Ponish 1961, 95, Lev.XVII, Res.203.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl sonu – 3.yüzyıl başı

Katalog No	: 35
Levha No	: 18
Müze Envanter No	: 1164
Bulunduğu Yer	: Çavuş Köyü – İnegöl/BURSA
Müzeye Geliş Tarihi	: 10.02.1964
Müzeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,8 cm; GÇ: 4,7 cm; KÇ: 3,6 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 7/6 (kırmızımsı sarı) Astar 5 YR 5/6 (sarımsı kırmızı ¹¹⁹)
Tanım	: Tümüdür. Oval formudur. Omuz ile diskus kazıma çember ile birbirinden ayrılmaktadır. Diskus merkezinde hafif eğilmiş, adım atar vaziyette dans edencesine betimlenen bir figür yer almaktadır. Figürün hemen yanında yağ deliği bulunmaktadır. Burun kısmı gövdeden öne doğru çözülmüştür. Kulp, omuz üzerine dike vaziyette yerleştirilmiştir. Kaidesi daireseldir.
Karşılaştırma	: Öztürk 2003, 165, 91, Lev.30b. Walters 1914, 174, 1148.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyılın sonu – 3.yüzyıl başı

¹¹⁹ Astarta meydana gelen yoğun aşınmadan ötürü bir kısımdan tespit işlemi gerçekleştirilmiştir.

- Katalog No** : 36
- Levha No** : 18
- Müze Envanter No** : 2012-10
- Bulunduğu Yer** : -
- Müzeeye Geliş Tarihi** : 14.02.2012
- Müzeeye Geliş Şekli** : Bağış
- Müzedeki Yeri** : Depo
- Ölçüleri** : **Y:** 4,0 cm; **GÇ:** 7,6 cm; **KÇ:** 3,8 cm.
- Hamur Ve Astar** : **Hamur** 2,5 YR 6/6 (açık kırmızı)
Astar 2,5 YR 4/8 (kırmızı)
- Tanım** : Tümdür. Yuvarlak kenarlı, konik gövdeli, hafif içe çökük düz diplidir. Omuzda kabartma çizgisel bezemelere dair izler mevcuttur. Diskus, etrafında iki sıra yiv ile omuzdan ayrılmaktadır. İçe çökük diskusun merkezinde yağ deliği bulunmaktadır. Geniş fitil deliği gövdeden uzanan burun kısmında yer alır. Kulp, omuz üzerinde dikey konumlandırılmıştır. Kulp üzerinde tek sıra yiv mevcuttur.
- Karşılaştırma** : Loeschcke 1919, 230, Lev.6.
Öztürk 2003, 144, 70, Lev.23c.
- Tarihlendirme** : MS 2.yüzyıl sonu – Erken 3.yüzyıl

Katalog No	: 37
Levha No	: 19
Müze Envanter No	: 7154
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 25.07.1975
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,4 cm; GÇ: 7,1 cm; KÇ: 4,4 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 7/4 (pembe) Astar 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı)
Tanım	: Kulp kırıktır. Oval formlu gövdeye sahiptir. Omuz ile diskus iç içe iki kabartma çember ile birbirinden ayrılmaktadır. Diskus içbükey formda oluşturulmuştur. Merkezinde Aslan benzeri bir hayvana ait bezeme kabartma olarak verilmiştir. Söz konusu figürün hemen altında yağ deliği bulunmaktadır. Burun, gövdeden dışa doğru hafif çıkıntı yapmaktadır. Halka kaidelidir. Kandil üzerinde yoğun aşınma mevcuttur.
Karşılaştırma	: Perlzweig 1961, 94, 271, Lev.8.
Tarihlendirme	: MS 2.yüzyıl sonu – 3.yüzyıl başı

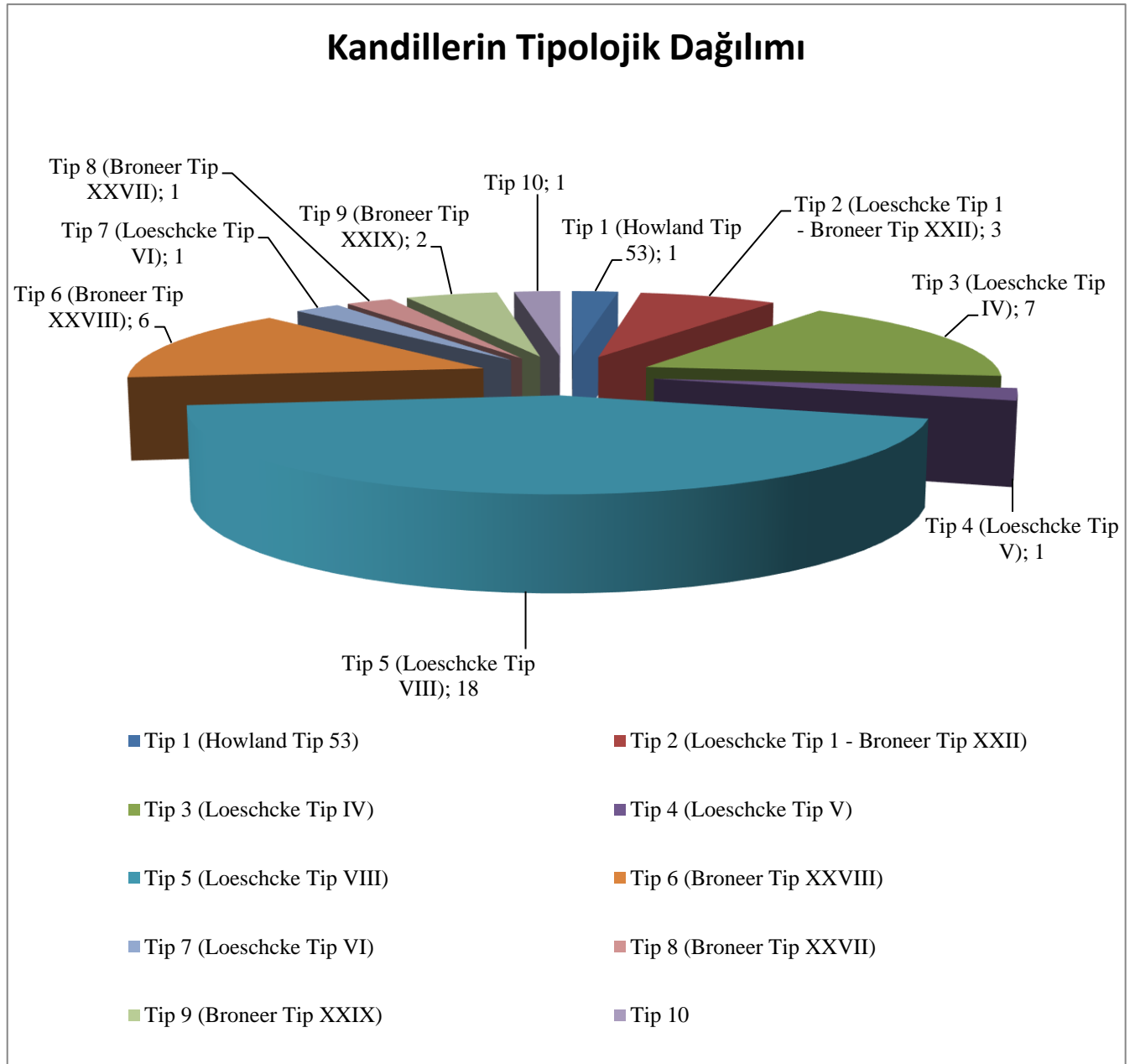
Katalog No	: 38
Levha No	: 19
Müze Envanter No	: 2011-103
Bulunduğu Yer	: Bursa
Müzeeye Geliş Tarihi	: 02.03.2011/19.12.2011(Taşınır İşlem Tarihi)
Müzeeye Geliş Şekli	: Müsadere
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,2cm; GÇ: 6,6 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur - Astar 2,5 YR 6/6 (açık kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Dairesel formdadır. Omuz üzeri üç sıra nokta bezeme ile kabartma olarak işlenmiştir. Merkezde oldukça geniş yağ deliği mevcuttur. Gövdeden dışa doğru çıkıntı yapan burun kısmında fitil deliği bulunmaktadır. Tabanı düzdür ve aşınmıştır. Kandil yüzeyinde yoğun aşınma ve kireç tabakası mevcuttur.
Karşılaştırma	: Hanoue 1970, 246, 34, Lev.6.
Tarhlendirme	: MS 3.yüzyıl

Katalog No	: 39
Levha No	: 20
Müze Envanter No	: 2012-11
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 14.02.2012
Müzeeye Geliş Şekli	: Bağış
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 3,0 cm; GÇ: 5,4 cm; KÇ: 3,2 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 7/4 (pembe) Astar 2,5 YR 4/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümdür. Diskus gövdeden tek sıra kabartma çember ile ayrılmaktadır. Diskus sahası içe çöküktür ve ortasında yağ deliği mevcuttur. Diskus içerisindeki alan kabartma nokta bezemelerle doldurulmuştur. Gövdeden uzanan burun kısmında oldukça geniş bir fitil deliği vardır. Omuzda dikey konumlandırılan kulp, kıvrılarak gövdeye birleştirilmiştir. Kulp üzerinde bir yiv vardır.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, Q3103.
Tarihlendirme	: MS 3.yüzyıl sonu – 4.yüzyıl başı

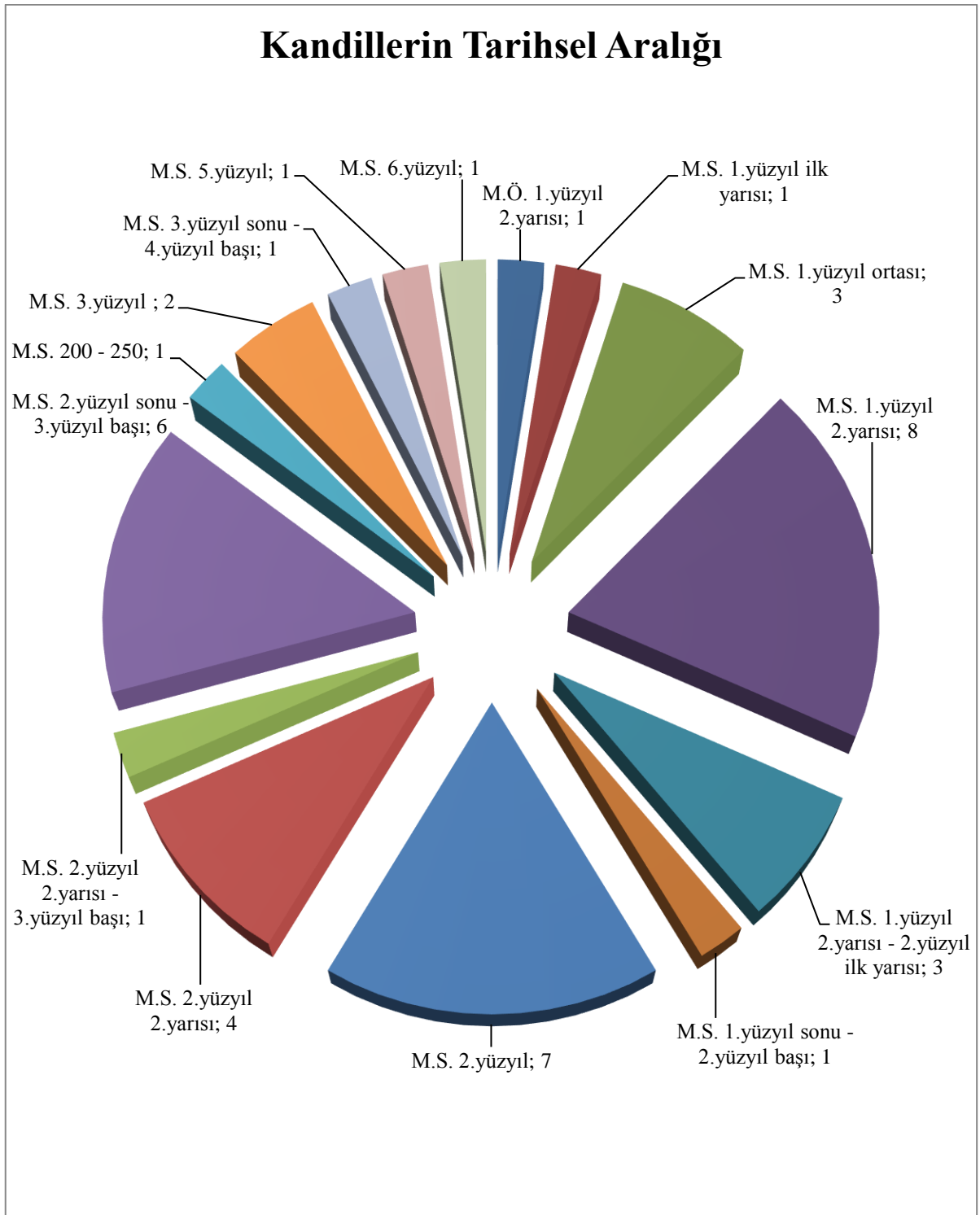
Katalog No	: 40
Levha No	: 20
Müze Envanter No	: 1258
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 28.10.1928
Müzeeye Geliş Şekli	: İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Gelmiştir
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,5 cm; GÇ: 5,5 cm; KÇ: 3,8 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 5 YR 6/6 (kırmızımsı sarı) Astar 2,5 YR 4/6 (kırmızı)
Tanım	: Tümüdür. Kandilin omuz kısmında çift sıra nokta dizileri kabartma olarak yerleştirilmiştir. Omuzdan diskusa geçişte kabartma çember görülmektedir. Yalnız söz konusu çember formu önde buruna doğru ilerleyerek bir kanal oluşturarak fitil deliğinin etrafını çevrelemektedir. Diskusta bir kabartma çember yer almaktadır. Bu çemberin merkezinde yağ deliği mevcuttur. Çemberin hemen dışında ön kısımda ise bir adet hava deliği mevcuttur. Kulp, omuz üzerine dik biçimde yerleştirilmiştir ve üzerinde aşınmalar mevcuttur. Kaide kısmında kazıma hat mevcuttur.
Karşılaştırma	: Metin 2012, 444, 328. Bovon 1966, 359, Lev.9.
Tarihlendirme	: MS 5.yüzyıl

Katalog No	: 41
Levha No	: 21
Müze Envanter No	: 1278
Bulunduğu Yer	: -
Müzeeye Geliş Tarihi	: 28.10.1928
Müzeeye Geliş Şekli	: Satın Alma
Müzedeki Yeri	: Depo
Ölçüleri	: Y: 2,4 cm; GÇ: 5,0 cm; KÇ: 2,9 cm.
Hamur Ve Astar	: Hamur 7,5 YR 7/4 (pembe) Astar 7,5 YR 5/4 (kahverengi)
Tanım	: Tümüdür. Oval formludur. Diskus ile omuz iç içe ince iki çember ile sağlanmıştır. Diskus, iç bükey formda oluşturulmuştur ve içinde ayakta betimlenen kartala ait bir kabartma? yer almaktadır. Diskus merkezinde yer alan bu figür yoğun biçimde aşındığından dolayı net bir tanımlama yapmak mümkün değildir. Bunun etrafında sarmal motif dizisi vardır. Ayaklarının iki yanında birer yağ deliği vardır. Dış kısmında asma dalları, yaprak ve üzüm salkımları yer almaktadır. Oldukça tahribata uğramıştır. Gövdeden dışa doğru uzanan kısımda fitil deliği yer almaktadır. Kulpu dik biçimde yerleştirilmiştir. Kaide kısmı daireseldir lakin yoğun biçimde aşınmıştır.
Karşılaştırma	: Bailey 1988, Q3110, Lev.105, fig.101. Bezeme; AJA XXVI 1922, 406.
Tarihlendirme	: MS 6. yüzyıl

TABLOLAR

Tablo 1: Kandillerin Tipolojik Dağılım Grafiği.

Tablo 2: Kandillerin Tarihsel Aralığını Gösteren Grafik.

LEVHALAR

Levha 1

Kat. No: 1

Kat. No: 2

Levha 2

Kat. No: 3

Kat. No: 4

Levha 3

Kat. No: 5

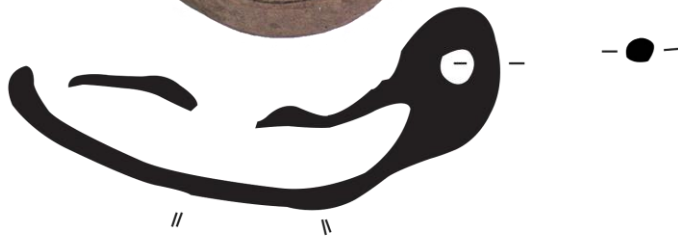

Kat. No: 6

Levha 4

Kat. No: 7

Kat. No: 8

Levha 5

Kat. No: 9

Kat. No: 10

Levha 6

Kat No: 11

Kat. No: 12

Levha 7

Kat. No: 13

Kat. No: 14

Levha 8

Kat. No: 15

Kat. No: 16

Levha 9

Kat. No: 17

Kat. No: 18

Levha 10

Kat. No: 19

Kat. No: 20

Levha 11

Kat No: 21

Kat. No: 22

Levha 12

Kat. No: 23

Kat. No: 24

Levha 13

Kat. No: 25

Kat. No: 26

Levha 14

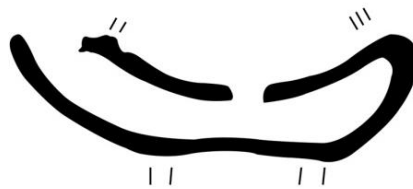

Kat. No: 27

Kat. No: 28

Levha 15

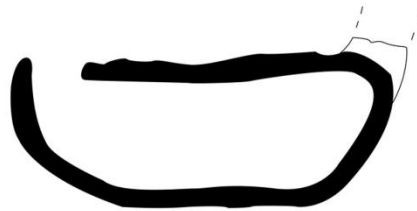

Kat. No: 29

Kat. No: 30

Levha 16

Kat. No: 31

Kat. No: 32

Levha 17

Kat. No: 33

Kat. No: 34

Levha 18

Kat. No: 35

Kat. No: 36

Levha 19

Kat. No: 37

Kat. No: 38

Levha 20

Kat. No: 39

Kat. No: 40

Levha 21

Kat. No: 41